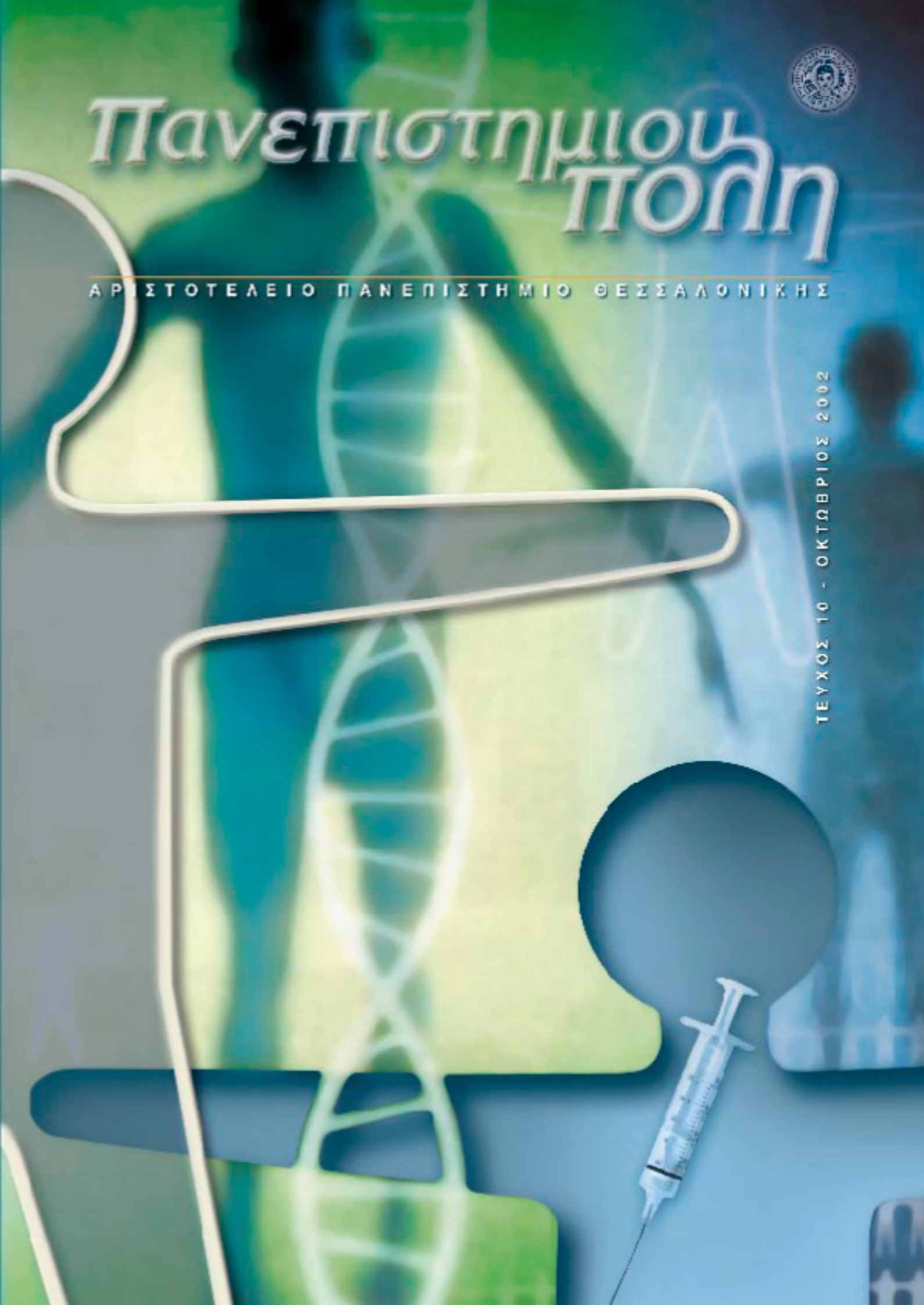

Πανεπιστημίου Ποδη

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 10 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2002

Μια δύσκολη, αλλά ίσως πολύ ζωντανή χρονιά!

Καινούργια ακαδημαϊκή χρονιά, που μάλλον θα φανεί ιδιαίτερα καθοριστική για τα πανεπιστημιακά πράγματα, καθώς το Υπουργείο Παιδείας ετοιμάζει καινούργια νομοσχέδια για τα Α.Ε.Ι., μεταξύ των οποίων αυτά για την έρευνα και τις μεταπτυχιακές σπουδές. Και απ' ό,τι φαίνεται δεν συμφωνούν όλοι μαζί του...

Καινούργια ακαδημαϊκή χρονιά και η πανεπιστημιακή κοινότητα ζει στον απόηχο των κινητοποιήσεων των μελών Δ.Ε.Π. και των υποσχέσεων του υπουργού παιδείας με άγνωστες εξελίξεις την ερχόμενη άνοιξη...

Καινούργια ακαδημαϊκή χρονιά και η χώρα μας μέλλεται να βρεθεί στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής σκηνής, καθώς ετοιμάζεται από την 1η Ιανουαρίου να αναλάβει την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καθώς ο «παγκόσμιος χωροφύλακας» αναζητά νέους εχθρούς-θύματα. Από την άλλη ετοιμάζονται κινητοποιήσεις ενάντια στην παγκοσμιοποίηση, που αναμένεται να εκδηλωθούν κυρίως κατά τη σύνοδο κορυφής, που σύμφωνα με τα μέχρι τώρα δεδομένα, θα πραγματοποιηθεί στη Θεσσαλονίκη. Και βέβαια ο καθένας υποθέτει ότι το ζωνανό κομμάτι του φοιτητικού κινήματος δεν πρόκειται να μείνει αδρανές...

Καλή χρονιά!...

Η συντακτική επιτροπή

Συλλογική προσπάθεια για ένα ανοιχτό και ανθρώπινο πανεπιστήμιο

του **Μιχάλη Α. Παπαδόπουλου**,
πρύτανη του Α.Π.Θ.

Η “Πανεπιστημιούπολη” συμπληρώνει με αυτό το τεύχος έναν κύκλο τεσσάρων ετών. Στο διάστημα αυτό κάλυψε τεκμηριωμένα σοβαρά θέματα που απασχόλησαν την πανεπιστημιακή κοινότητα, στάθηκε με ευαισθησία σε θέματα που απασχόλησαν την κοινωνία και προσέγγισε χωρίς ανούσιες τυπικότητες ζητήματα της καθημερινής ζωής του πιο πολυπληθούς τμήματος του πανεπιστημίου μας, των φοιτητών.

Στο διάστημα αυτό το Αριστοτέλειο, ήδη το μεγαλύτερο πανεπιστήμιο στην νοτιοανατολική Ευρώπη, μεγάλωσε ακόμη περισσότερο, με τη λειτουργία νέων τμημάτων και την αύξηση του αριθμού των φοιτητών που σπουδάζουν και ζουν σε αυτό.

Το διάστημα αυτό συμπίπτει, ακόμη, με τον εορτασμό των 75 χρόνων από την ίδρυση του Αριστοτελείου. Κινούμαστε πλέον στην όγδοη δεκαετία μας, διατηρώντας την παράδοση ενός πανεπιστημιακού ιδρύματος, στο οποίο θεραπεύεται το σύνολο των επιστημών, ανθρωπιστικών και τεχνολογικών, και είμαστε ευτυχείς και περήφανοι γι’ αυτό, ιδιαίτερα σε μία περίοδο που οι ανθρωπιστικές σπουδές κινδυνεύουν να τεθούν στη σκιά των εφαρμοσμένων επιστημών.

Την τελευταία πενταετία το πανεπιστήμιό μας έκανε σημαντικά βήματα προόδου, παρά τις δύσκολες συγκυρίες στο χώρο της παιδείας, που αντικατοπτρίζονται στη μείωση των πραγματικών κονδυλίων σε σχέση με τον αριθμό των φοιτητών, στις ελλείψεις σε διοικητικό, κυρίως, αλλά και σε επιστημονικό προσωπικό, και στην έλλειψη χώρου στην ιστορική πανεπιστημιούπολη. Τα βήματα αυτά, που εκφράζουν την κίνηση του πανεπιστημίου μας προς το μέλλον, αφορούν στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας, των υλικοτεχνικών υποδομών και της μέριμνας για φοιτητές και εργαζόμενους. Σε όλους αυτούς τους τομείς έγιναν και γίνονται συνεχείς προσπάθειες βελτιώσεων, που εκφράζονται από μεγέθη, όπως το διδακτικό και ερευνητικό έργο, η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών βιβλιοθηκών, η πρόσβαση σε δίκτυα μεταφοράς δεδομένων

και Η/Υ, η χορήγηση υποτροφιών σε φοιτητές, ο νέος παιδικός σταθμός για τα παιδιά όλων των εργαζομένων και άλλα πολλά.

Κοντά στην κοινωνία και στα προβλήματά της

Παράλληλα, και αυτό αποτελούσε πρώτη προτεραιότητα του γράφοντος από το 1997, το Αριστοτέλειο έγινε πιο ανοιχτό, πιο δεκτικό στα ερεθίσματα της κοινωνίας, αναπόσπαστο μέρος της οποίας είναι. Το άνοιγμα αυτό, που έγινε με τρόπο θεσμοθετημένο και οργανωμένο, εκφράζεται μέσα από εκδηλώσεις και φορείς, όπως η Φοιτητική Εβδομάδα, η Επιτροπή Κοινωνικής

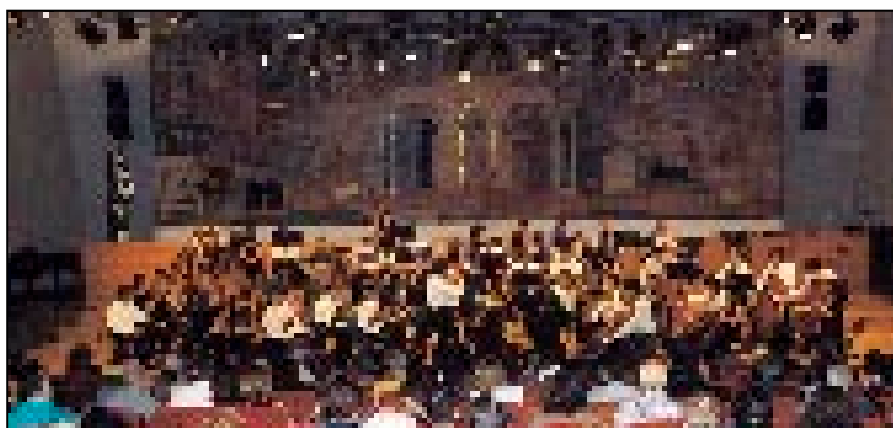
Πολιτικής, η υποστήριξη στην αναζήτηση στέγης για τους πρωτοετείς, τα προγράμματα συνεργασίας με χώρες των Βαλκανίων και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, αλλά και η Συμφωνική Ορχήστρα του Πανεπιστημίου Αξίζει να αναφερθεί ότι η ορχήστρα μας, αποτελούμενη από 80 περίπου φοιτητές όλων των τμημάτων, μετά από 4 χρόνια επιτυχών εμφανίσεων στην Ελλάδα, το φετινό καλοκαίρι πραγματοποίησε μία ιδιαίτερα πετυχημένη εμφάνιση στο Φεστιβάλ Ορχηστρών Νέων στο Βερολίνο, αποτελώντας τον καλύτερο πρεσβευτή όχι μόνο του Α.Π.Θ. αλλά της Ελλάδας γενικότερα. Στην ίδια κατεύθυνση, τέλος, κινείται και το περιοδικό που κρατάτε στα χέρια σας.

Αυτό, όμως, που μετράει ίσως περισσότερο από τους αντικειμενικούς δείκτες, τις ώρες λειτουργίας των επιτροπών, τα τεύχη του περιοδικού που εκδόθηκαν ή τις συναυλίες που δόθηκαν, είναι ότι το σύνολο των δραστηριοτήτων αυτών βασίζεται στην εθελοντική δουλειά, στο μεράκι και στον ενθουσιασμό μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας: συναδέλφων καθηγητών, διοικητικού προσωπικού και φοιτητών.

Ζούμε σε μία εποχή όλο και πιο ανταγωνιστική και όλο και πιο απαιτητική σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα, και βεβαίως στο χώρο της ανώτατης παιδείας. Μία εποχή που, σύμφωνα με ορισμένους, δεν προσφέρεται για κοινούς στόχους και συλλογικά οράματα σε στόχους «μη ανταποδοτικούς». Ωστόσο, η ανάληψη πρωτοβουλιών και η συμμετοχή σε κοινές προσπάθειες εξακολουθούν να αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο κάθε συλλογικής προσπάθειας και μόνο μέσα από μία τέτοια προσπάθεια θα μπορέσουμε να στηρίξουμε το δημόσιο πανεπιστήμιο, ώστε να είναι ανταγωνιστικό, αλλά και να παραμείνει ανθρώπινο και ανοιχτό στις ευαισθησίες, τις ανησυχίες και τις επιθυμίες των πολιτών του 21ου αιώνα.

Το Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης προχωρεί στην
όγδοη δεκαετία της ζωής
του με την πείρα ενός
ηλικιωμένου και τη δυναμική
ενός νέου. Το δείχνει το
πολύπλευρο έργο του των
75 χρόνων της ζωής του
και η κοινή προσπάθεια που
καταβάλλουν καθημερινά
διδάσκοντες και
διδασκόμενοι.

του **Γιάννη Αντωνόπουλου.**

αντιπρύτανη οικονομικών
και έργων του Α.Π.Θ.

Έχει γίνει ένα σημαντικότερο
βήμα για την αναβάθμιση
της εμφάνισης του Α.Π.Θ.
Αυτό, μαζί με την
αποπεράτωση ορισμένων
κτιριακών συγκροτημάτων,
συμβάλλει στην καλύτερη
απόδοση του άριστου
δυναμικού που διαθέτει το
πανεπιστήμιό μας, τόσο στον
εκπαιδευτικό όσο και στον
ερευνητικό τομέα

Καινούργια χρονιά με ανανεωμένο πρόσωπο

Το Α.Π.Θ. είναι το μεγαλύτερο πανεπιστήμιο της Ν.Α. Ευρώπης, με 44 τμήματα, 45.000 ενεργούς φοιτητές και περισσότερα από 6.000 άτομα προσωπικό, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων ζει και κινείται στην κυρίως πανεπιστημιούπολη. Είναι γνωστό πρόβλημα η μεγάλη έλλειψη στην κτιριακή του υποδομή. Η πρυτανεία κάνει ό,τι είναι δυνατό για την αντιμετώπιση του, όμως, αν πούμε πως αυτοί είναι προς το παρόν οι χώροι εργασίας μας, τότε προφανώς βασικός παράγοντας για τη δημιουργία κατάλληλα θετικής ατμόσφαιρας είναι η συνεχής βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν στους χώρους αυτούς και το περιβάλλον τους.

Στον τομέα αυτόν τα τελευταία χρόνια έγιναν, μέσα στο πλαίσιο των οικονομικών δυνατοτήτων, βασικές παρεμβάσεις:

Αντιμετώπιση του κυκλοφοριακού

▪ Έγινε σημαντική προσπάθεια να εφαρμοστεί η αντίστοιχη μελέτη για το **κυκλοφοριακό**, που έχει εξελιχθεί σε μείζον πρόβλημα. Έτσι, άρχισε μια ελαφρά διεύρυνση των δρόμων ώστε να επιτρέπεται στάθμευση και στις δύο πλευρές ή έγιναν κατάλληλες παρεμβάσεις-εσοχές στα πεζοδρόμια.

Οι αλλαγές αυτές οδήγησαν σε μια αύξηση κατά περίπου 100 θέσεων στάθμευσης, που μαζί με τις 200 θέσεις που διαμορφώθηκαν στο υπόγειο και στο ισόγειο του σκελετού του κτιρίου των παραπληγικών, έδωσαν μια σημαντική «ανάσα» στο πρόβλημα. Στο ίδιο κτίριο υπάρχει δυνατότητα αξιοποίησης του ισόγειου ορόφου, από την οδό Αγίου Δημητρίου, χωρητικότητας 150-200 θέσεων, π.χ. για στάθμευση φοιτητικών αυτοκινήτων των γειτονικών τουλάχιστον σχολών, ώστε να «ελευθερωθούν» θέσεις για το προσωπικό. Βέβαια αυτές οι θέσεις είναι «προσωρινές», με την έννοια ότι η πρυτανεία καταβάλλει έντονες προσπάθειες για την ανεύρεση πόρων ώστε το κτίριο να ολοκληρωθεί και να λειτουργήσει σύμφωνα με τον αρχικό του προορισμό.

Όπου τα αυτοκίνητα καταλάμβαναν χώρους πεζοδρομίων και δεν υπήρχε λύση αύξησης των θέσεων, δημιουργήθηκαν παράλληλα σηματοδοτημένα μονοπάτια-πεζοδρόμοι, ώστε να μη γίνει πλήρης «αναστροφή» χρήσης και οι πεζοί να κυκλοφορούν στο οδόστρωμα. Οι κατασκευές αυτές, με μερικές άλλες μικροεπεμβάσεις (χαμηλά τοιχεία και κάγκελα), βοήθησαν όχι μόνο στη βελτίωση της **εικόνας του πράσινου** αλλά και στην αύξησή του, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το χώρο γύρω από τη Βιβλιοθήκη. Προς την κατεύθυνση της βελτίωσης αγοράστηκαν καινούρια και μεγαλύτερα χλοοκοπτικά μηχανήματα.

Το κτίριο των παραπληγικών.
Η διαμόρφωση στο υπόγειό
του 200 θέσεων στάθμευσης
έδωσαν μια μικρή «ανάσα»
στο κυκλοφοριακό πρόβλημα
του πανεπιστημίου.

ΜΙΚΡΑ ΧΡΗΣΙΜΑ ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΟ Α.Π.Θ.

Η διαμόρφωση του χώρου γύρω από τη Βιβλιοθήκη έδωσε μια ευχάριστη εικόνα πρασίνου.

Μόνο η δρομολογημένη κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης κάτω από την πλατεία του Χημείου αναμένεται να βοηθήσει στην επίλυση του προβλήματος στάθμευσης στο Α.Π.Θ.

Στην κατεύθυνση καλαισθησίας των χώρων λειτούργησε η διαμόρφωση των χώρων γύρω από τη λιμνούλα μπροστά από την Ιατρική και την Οδοντιατρική.

Εδώ πρέπει να αναφέρουμε και τη διαμόρφωση από την Πολυτεχνική Σχολή του περιφραγμένου χώρου της για στάθμευση αυτοκινήτων της σχολής, καθώς και την ασφαλτόστρωση του χώρου πίσω από το Χημείο, που αύξησαν τη χωρητικότητα. Είναι όμως προφανές πως μόνο η ήδη δρομολογημένη κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης κάτω από την πλατεία του Χημείου θα λύσει το πρόβλημα.

Η καθαριότητα των ανοικτών χώρων

■ Στον τομέα της καθαριότητας έχουν γίνει επίσης σημαντικά βήματα. Με την αγορά και εγκατάσταση συμπιεστικών κάδων απορριμμάτων και ειδική συμφωνία με το Δήμο Θεσσαλονίκης, αρχίζει να εκλείπει πλέον το θέαμα των σιδερένιων κάδων με τις μαύρες σακούλες δίπλα τους. Έχει επίσης αγοραστεί ειδικό μηχάνημα για το μάζεμα των φύλλων, γεγονός που επίσης θα βοηθήσει σημαντικά στην καθαριότητα των υπαίθριων χώρων, ιδιαίτερα το φθινόπωρο.

Ακόμη έχουν τοποθετηθεί από την Τεχνική Υπηρεσία ειδικές πλεγμάτινες υποδοχές κάτω από τις σχάρες ομβρίων, ώστε να μπορούν εύκολα να καθαρίζονται και να αποφεύγεται το φράξιμο, γεγονός που πρακτικά «δούλεψε» σε όλες τις φετινές βροχοπτώσεις.

Καλαισθησία των χώρων

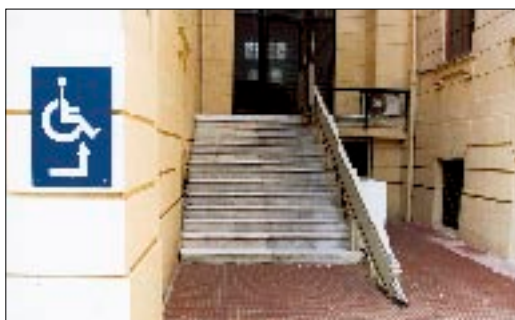
■ Στη γενικότερη βελτίωση της εικόνας του κοινόχρηστου χώρου βοήθησαν η περίφραξη της λιμνούλας και του μετεωρολογικού σταθμού, η όλη διαμόρφωση της περιοχής γύρω από το φουαγιέ της Νομικής, με την ανάδειξη του κτίσματος, καθώς και του χώρου μεταξύ Θεολογικής και Φιλοσοφικής Σχολής. Επίσης άρχισε εξωτερική βαφή των κτιρίων και είναι στο στάδιο της παραγγελίας καλαισθητα παγκάκια. Σημαντική επίσης συμβολή είχε η αναβάθμιση της εμφάνισης των χώρων των κυλικίων.

■ Έγινε ευκολότερη η «περιήγηση», ιδιαίτερα των πρωτοετών φοιτητών, στον κυρίως χώρο με τα πολλά κτίρια. Εκτός από τις επιγραφές στις δύο κυρίως εισόδους (αυτή απέναντι από το Τελλόγλειο είναι ιδέα του καθηγητή του τμήματος Αρχιτεκτόνων

Καθαρισμός χώρων και άλλες ενέργειες αναβαθμίζουν εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους και συμβάλλουν στην καλαισθησία τους και στη διαμόρφωση αίσθησης ευχάριστης παραμονής.

Αναβάθμιση του πάρκου ανάμεσα στα κτίρια της Θεολογικής, της Φιλοσοφικής και της Νομικής προσέφεραν οι παρεμβάσεις που έγιναν στον υπαίθριο χώρο.

Ράμπα στο παλαιό κτίριο της Φιλοσοφικής, η οποία, σε συνδυασμό με ανάλογες κατασκευές στους δρόμους και τα πεζοδρόμια, επιτρέπει την πρόσβαση σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

Έλεγχος αντισεισμικής προστασίας και τήρησης προδιαγραφών για έκτακτες ανάγκες σε όλα τα κτίρια του πανεπιστημίου βοηθά στη διαμόρφωση χώρων και στη λήψη μέτρων για τον περιορισμό των κινδύνων σε φυσικές και άλλες καταστροφές.

Δημιουργήθηκαν ράμπες είτε έξω είτε μέσα (υπό μορφή μικρού ανοιχτού ανελκυστήρα ή επιτοίχιου γραμμικού μεταφορέα) στα κτίρια, οι οποίες, σε συνδυασμό με ανάλογες κατασκευές στους δρόμους και τα πεζοδρόμια, επιτρέπουν την πρόσβαση σε άτομα με ειδικές ανάγκες σε όλα τα κτίρια.

Κων/νου Δομπούλα), έχουν τοποθετηθεί σε όλες τις άλλες εισόδους χάρτες με το σχεδιάγραμμα της πανεπιστημιούπολης σε προστατευόμενο πλαίσιο. Σε καίρια σημεία έχουν επίσης τοποθετηθεί πινακίδες κατεύθυνσης και στις προμετωπίδες των κτιρίων η ονομασία τους.

Αναβάθμιση των εσωτερικών χώρων

■ Στο **εσωτερικό των κτιρίων**, παράλληλα με τη βαφή τους, τοποθετήθηκαν πίνακες ανακοινώσεων για τις διάφορες φοιτητικές παρατάξεις, ώστε να μειωθεί η αφισοκόλληση απευθείας στους τοίχους.

Έγινε και γίνεται προσπάθεια αναβάθμισης των θαλάμων των παλιών ανελκυστήρων, ενώ σε έναν τουλάχιστον από κάθε κτίριο τοποθετήθηκε φωνητικό σύστημα αναγγελίας και ανάγλυφοι αριθμοί επιλογής ορόφων για φοιτητές που παρουσιάζουν ορισμένα φυσικά μειονεκτήματα. Για ανάλογες περιπτώσεις δημιουργήθηκαν **ράμπες** είτε έξω είτε μέσα (υπό μορφή μικρού ανοιχτού ανελκυστήρα ή επιτοίχιου γραμμικού μεταφορέα) στα κτίρια, οι οποίες, σε συνδυασμό με ανάλογες κατασκευές στους δρόμους και τα πεζοδρόμια, επιτρέπουν την πρόσβαση των ειδικών τροχήλατων σε όλα τα κτίρια. Καταβάλλεται προσπάθεια να λυθεί το πρόβλημα μεταξύ των ορόφων και ήδη αναμένεται η έγκριση χρηματοδότησης από το 2^ο ΕΠΕΑΕΚ για το σκοπό αυτό.

Αίθουσες και αμφιθέατρα

■ Έγιναν σημαντικές παρεμβάσεις για την αναβάθμιση (δάπεδα, φωτισμός, χρωματισμοί, καθίσματα) αρκετών **αμφιθεάτρων και αιθουσών διδασκαλίας**. Με

ΜΙΚΡΑ ΧΡΗΣΙΜΑ ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΟ Α.Π.Θ.

πρόγραμμα που υποβλήθηκε και εγκρίθηκε από το 2^ο ΕΠΕΑΕΚ, σύντομα αναμένεται να αρχίσει ανάλογη αναβάθμιση 18 ακόμη αμφιθεάτρων στη Γεωπονία, στη Σχολή Θετικών Επιστημών, στην Ιατρική, στη Ν.Ο.Π.Ε. και στην Κτηνιατρική.

Στην ίδια προσπάθεια, με ειδική εργολαβία, έχει γίνει πλήρης ανανέωση των πλησίον **χώρων υγιεινής**, ενέργεια που συνεχίζεται.

Σε περίπτωση εκτάκτων αναγκών

■ Τέλος, ξεκίνησε η εφαρμογή των κανονισμών **ΠΣΕΑ**, δηλαδή μέτρα αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών. Οι αρμόδιοι υπάλληλοι έχουν αρχίσει συστηματικό έλεγχο των χώρων της πανεπιστημιούπολης και έχουν υποδείξει τις εργασίες που πρέπει να γίνουν, κυρίως απομάκρυνση εμποδίων από διαδρόμους, απελευθέρωση εφεδρικής εξόδου και τοποθέτηση μπάρας πανικού.

Με την ευκαιρία αυτή, καλύφθηκε με διαφανές υλικό το αίθριο του κυλικείου της Ιατρικής. Δύο μεγάλα έργα στην ίδια προσπάθεια είναι η κατασκευή εξωτερικών εξόδων κινδύνου στα δύο εννεαώροφα κτίρια, του Βιολογικού και του Χημικού, που ως τώρα είχαν μία μόνο εσωτερική σκάλα.

■ Παράλληλα με τις εργασίες στην κυρίως πανεπιστημιούπολη, γίνονται παρόμοιες μικροεπεμβάσεις αναβάθμισης και στις **άλλες εγκαταστάσεις**, με κυριότερες την περίφραξη και την κατασκευή πεζοδρομίου σε ένα μέρος του αγροκτήματος και των εγκαταστάσεων στο Φοίνικα, καθώς και την αναμόρφωση των χώρων και των αμφιθεάτρων στο κτίριο του ΤΕΦΑΑ Σερρών.

Με αυτό το δίκτυο των αλλαγών, η πρυτανεία θεωρεί πως έχει γίνει ένα σημαντικότατο βήμα για την αναβάθμιση της εμφάνισης του Α.Π.Θ. Πιστεύει πως αυτό, μαζί με την αποπεράτωση ορισμένων κτιριακών συγκροτημάτων, συμβάλλει στην καλύτερη απόδοση του άριστου δυναμικού που διαθέτει το πανεπιστήμιό μας, τόσο στον εκπαιδευτικό όσο και στον ερευνητικό τομέα. Ενός τομέα που ολονένα και περισσότερο αναγνωρίζεται διεθνώς.

Αίσθηση πρασίνου
ανάμεσα στα δύο
κτίρια της
Φιλοσοφικής, στο
παλαιό και στο
καινούργιο.

Κατατοπιστικό σχεδιάγραμμα στις
εισόδους της πανεπιστημιούπολης
βοηθά τους φοιτητές, κυρίως τους
νέους, να προσδιορίσουν τα κτίρια
των σχολών τους.

«Ιάσων»: Γράμματα ελληνικά, παιδεία οικουμενική

Άλλοι 35 φοιτητές από τις
παρευξείνιες χώρες
ολοκλήρωσαν τα θερινά
μαθήματα ελληνικής γλώσσας
στο Α.Π.Θ. και επιστρέφουν
στις πατρίδες τους. Μέσω
του προγράμματος «Ιάσων»
στηρίζεται και προωθείται η
αναβίωση των ελληνικών
σπουδών στις χώρες αυτές.

Για όγδοη συνεχή χρονιά, ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο το πρόγραμμα θερινών μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού για τους υπότροφους του «Ιάσωνα». 35 αριστούχοι φοιτητές και φοιτήτριες που επιλέγηκαν από δεκατέσσερα συμβεβλημένα πανεπιστήμια σπούδασαν στο Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Α.Π.Θ. εντατικά την ελληνική γλώσσα και μύηθηκαν στον ελληνικό πολιτισμό, συμπεριλαμβανομένου γλωσσικών μαθημάτων και ακαδημαϊκών διαλέξεων, επισκέψεων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, λαϊκών χορών, εκπαιδευτικών εκδρομών εντός και εκτός της πόλης της Θεσσαλονίκης και συστηματικής άθλησης.

Εκτός από τον κύριο χρηματοδότη του «Ιάσωνα», που είναι η Επιτροπή Ερευνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ενίσχυσαν τους πόρους του προγράμματος το Ι.Κ.Υ., το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, οι Φοιτητικές Εστίες Θεσσαλονίκης, το Εθνικό Κολυμβητήριο και ο Δήμος Νεάπολης. Σε σταθερή βάση, τέλος, σημαντική είναι η βοήθεια που χορηγείται από τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού και από τη Διεύ-

θυνση Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του Υπουργείου Παιδείας.

Τι είναι το πρόγραμμα «Ιάσων»

Ο «Ιάσων» του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης είναι ένα πιλοτικό πρόγραμμα, το οποίο ως στόχο έχει την ίδρυση ή πρακτική ενίσχυση πυρήνων ελληνικών σπουδών σε δεκαέξι πανεπιστήμια των παρευξείνιων χωρών. Καθένα από τα τμήματα αυτά ελληνικών σπουδών πρέπει να συγκροτεί σώμα από τρία τουλάχιστον διδακτικά στελέχη (έναν αρχαιοελληνιστή, ένα βυζαντινολόγο, και έναν νεοελληνιστή ή/και έναν ιστορικό), να διαθέτει βιβλιοθήκη και βασικό εξοπλισμό και η διδακτική και ερευνητική του δραστηριότητα να συνιστά πλήρες πρόγραμμα σπουδών, το οποίο να οδηγεί σε κρατικό πτυχίο, αναγνωρισμένο από τις επίσημες αρχές των κρατών αυτών.

Το Α.Π.Θ. δημιουργός και αρωγός του προγράμματος

Ο «Ιάσων» ξεκίνησε το 1994 και συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι σήμερα υπό την αιγίδα της πρυτανείας. Την επίβλεψη του έργου έχει η αντιπρύτανης καθηγήτρια

Η ΕΛΛΑΔΑ ΞΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΥΕΙ ΣΤΟ ΠΟΝΤΟ

Ολυμπία Γκίμπα-Τζιαμπίρη, ενώ ο εξουσιοδοτημένος επιστημονικός υπεύθυνος είναι ο καθηγητής Ι.Ν. Καζάζης. Τη συντονιστική φροντίδα έχει η καθηγήτρια Άρ. Ξανθοπούλου-Κυριακού και τη γραμματειακή υποστήριξη και διερμηνεία έχει ο Δ. Φωτιάδης. Εκτελεστικός μοχλός είναι το Τμήμα Φιλολογίας Α.Π.Θ.

Το Α.Π.Θ. έχει αναλάβει να ενισχύσει τα ξένα τμήματα των χωρών, που συμμετέχουν, με συστηματικές βιβλιοθήκες νεοελληνικής λογοτεχνίας και ελληνικών σπουδών, με δίκτυο υποτροφιών για διδάσκοντες και διδασκόμενους, εκπαιδευτικά σεμινάρια και μεταφραστικά εργαστήρια και με υλικοτεχνική υποστήριξη. Συγκροτεί ακόμη μικτές ερευνητικές ομάδες από Έλληνες και ξένους επιστήμονες για τη μελέτη του πρόσφατου και απώτερου ελληνικού ιστορικού παρελθόντος στις σημαντικές για τον ελληνισμό αυτές χώρες.

Η μέχρι τώρα πορεία του προγράμματος και το φετινό πρόγραμμα θερινών μαθημάτων

Στις ως τώρα δράσεις του προγράμματος συμπεριλαμβάνονται καλοκαιρινές

υποτροφίες σε αριστούχους φοιτητές των εν λόγω ξένων πανεπιστημίων για ένα μήνα στο Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α.Π.Θ. (250 φοιτητές), μηνιαίες υποτροφίες σε καθηγητές της ελληνικής κατά τη διάρκεια της ακαδημαϊκής χρονιάς (34 καθηγητές), υποτροφίες οκτάμηνης διάρκειας σε μεταπτυχιακούς ερευνητές (15 μεταπτυχιακούς φοιτητές), βοήθεια για τη συγκρότηση πλήρως εξοπλισμένων βιβλιοθηκών ελληνικής λογοτεχνίας και ιστορίας (συνολικά περισσότερα από 10.000 βιβλία στα 11 μέχρι τώρα πανεπιστήμια) και τέλος, διοργάνωση συνεδρίων με τη συμμετοχή ελληνικών πανεπιστημίων και νεοελληνιστών από τις χώρες της πρώην Ε.Σ.Σ.Δ. στη Μαριούπολη, στη Σεβαστούπολη, στην Τιφλίδα και στη Μόσχα.

Οι χώρες και τα πανεπιστήμια που συμμετέχουν

Οι χώρες που συμμετέχουν επιλέγησαν ύστερα από επιτόπιες έρευνες, που ξεκίνησαν το 1995, και εφόσον πληρούσαν μια σειρά από κριτήρια.

Συνολικά επιλέχθηκαν 16 Α.Ε.Ι. των χωρών αυτών:

1. Κρατικό Πανεπιστήμιο Μ. Λομονόσοφ, Μόσχα, Ρωσία
2. Κρατικό Πανεπιστήμιο Αγίας Πετρούπολης, Ρωσία
3. Κρατικό Πανεπιστήμιο Κουμπάν, Κρασνοντάρ, Ρωσία
4. Κρατικό Πανεπιστήμιο Πιατιγκόρσκ, Ρωσία
5. Εθνικό Πανεπιστήμιο Τ. Σεβτσένκο, Κίεβο, Ουκρανία
6. Εθνικό Πανεπιστήμιο Ι. Μέτανικοφ, Οδησσός, Ουκρανία
7. Εθνικό Πανεπιστήμιο Ι. Φρανκό, Λβιβ, Ουκρανία
8. Κρατικό Πανεπιστήμιο Συμφερούπολης, Ουκρανία
9. Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών Σπουδών Μαριούπολης, Ουκρανία
10. Κρατικό Πανεπιστήμιο Ι. Ντζαβαχισβίλι, Τιφλίδα, Γεωργία
11. Κρατικό Πανεπιστήμιο Αχάλτσιχε, Γεωργία
12. Κρατικό Πανεπιστήμιο Βατούμ, Γεωργία
13. Κρατικό Πανεπιστήμιο Ερεβάν, Αρμενία
14. Κρατικό Πανεπιστήμιο Κισινάου, Μολδαβία
15. Κρατικό Πανεπιστήμιο Ιασίου, Ρουμανία
16. Κρατικό Πανεπιστήμιο Βουκουρεστίου, Ρουμανία

Αναμνηστική φωτογραφία των συνέδρων στην 1η διαβαλκανική σύνοδο πρυτάνεων και κοσμητόρων των πολυτεχνικών σχολών.

Τα πολυτεχνεία των Βαλκανίων συναντήθηκαν στη Θεσσαλονίκη

Την πρώτη τους διαβαλκανική σύνοδο είχαν στη Θεσσαλονίκη το Σεπτέμβριο οι πρυτάνεις και οι κοσμητορες των πολυτεχνικών σχολών μερικών από τα πιο σημαντικά πανεπιστήμια χωρών της βαλκανικής χερσονήσου.

Οι εργασίες της συνόδου πραγματοποιήθηκαν στην αίθουσα συνεδριάσεων του Δ' Κτιρίου της Πολυτεχνικής Σχολής στις 20 και 21 Σεπτεμβρίου 2002. Η σύνοδος των πρυτάνεων και των κοσμητόρων ξεκίνησε τις εργασίες με τον εναρκτήριο χαιρετισμό που απηύθυναν οι επίσημοι προσκεκλημένοι, πρυτάνεις και κοσμητορες των πανεπιστημίων του Βουκουρεστίου, του Ζάγκρεμπ, των Σκοπίων, του Νόβι Σάντ και του Γκάμπροβο. Χαιρετισμό απηύθυνε και το προεδρείο της συνόδου, με τους κ.κ. Ι. Navigenchev, Β. Παπαθανασίου και Χρ. Φραγκάκι.

Τη σύνοδο απασχόλησαν θέματα που αφορούν στην ευρωπαϊκή και στη βαλκανική εκπαιδευτική πραγματικότητα, αλλά και θέματα συνεργασίας ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα, την πρώτη ημέρα εργασιών συζητήθηκαν μεταξύ άλλων η διάρθρωση της εκπαίδευσης των μηχανικών και οι ειδικότητες τους, η δυνατότητα χορήγησης ευρωπαϊκών τίτλων σπουδών, οι προοπτικές και η σημασία τους, οι βαθμίδες της τεχνικής εκπαίδευσης, το σύστημα εισαγωγής στο πανεπιστήμιο και η πρακτική άσκηση των αποφοίτων των πολυτεχνικών σχολών. Την δεύτερη μέρα της συνόδου οι ομιλητές αναφέρθηκαν στην άδεια ασκήσεως επαγγέλματος των μηχανικών, στους επαγγελματικούς φορείς και στα δικαιώματα αλλά και στη σύνδεση των αποφοίτων με την παραγωγή, ενώ ακολούθησε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, στην οποία εξετάστηκε η δυνατότητα της συνεργασίας των πολυτεχνικών σχολών της Βαλκανικής χερσονήσου.

Οι καθηγητές Γ. Πενέλης, Θ. Ξανθόπουλος, Ν. Κωτσοβίνος και Δ. Παπαμαντέλος, εκπροσώπησαν με τις ομιλίες τα ελληνικά πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.), Αθηνών (Ε.Μ.Π.), Θράκης (Δημοκρίτειο) και Πατρών αντίστοιχα.

Το απόγευμα του Σαββάτου οι επίσημοι προσκεκλημένοι ξεναγήθηκαν στη Θεσσαλονίκη και ανανέωσαν το ραντεβού για την επόμενη διαβαλκανική σύνοδο των πρυτάνεων και των κοσμητόρων των πολυτεχνικών σχολών των βαλκανικών χωρών.

Στιγμιότυπα από τις εργασίες της 1ης διαβαλκανικής συνόδου πρυτάνεων και κοσμητόρων των πολυτεχνικών σχολών.

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΩΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

*Ωφελέειν
ή μη βλάπτειν*

Το ιπποκράτειο αυτό απόφθεγμα αποτελεί στην ουσία το βασικό θέμα των περί την ιατρικήν άρθρων του ανά χείρας τεύχους. Η ρήση αυτή, η τόσο προφανής αλλά και η τόσο δύσκολα οριοθετούμενη, η τόσο αυτονόητη αλλά και τόσο αμφιλεγόμενη, αποτελεί το θεωρητικό μέτρο της ιατρικής, από την ιπποκράτεια διατύπωσή της μέχρι σήμερα, αποκτώντας συν τω χρόνω μεγαλύτερη αξία και βάθος, όσο οι δυνατότητες της ιατρικής και οι υποστηρικτικές τεχνολογίες τους διευρύνονται.

Μείζον θέμα της κοινωνίας μας, συντιθέμενο μετά από συμφητισμό της δράσης όλων των εμπλεκομένων, ήτοι της πολιτείας, των ταγών της ιατρικής, των ασθενών και του περίγυρού τους, αποτελεί η επάρκεια, η αξιοπιστία, η αποτελεσματικότητα, και η ιπποκράτεια δεοντολογία της ιατρικής πράξης σήμερα. Οι απόψεις για την τήρηση του μέτρου είναι πολλές. Για την αξιολόγηση του αντικειμένου από τον ευρύ κοινωνικό χώρο η υποκειμενική διάσταση παίζει σημαίνοντα ρόλο, ενώ για την αντικειμενική αξιολόγησή του η πολιτική, με την εκλογική διάστασή της, παίζει ρυθμιστικό ρόλο. Το βέβαιο είναι ότι η σημερινή στάθμη του μέτρου επιδέχεται ανέτως ανοδικές παρεμβάσεις, πανταχόθεν.

της Ολυμπίας Γκίμπα-Τζιαμπίρη,
αντιπρυτάνεως ακαδημαϊκών
υποθέσεων και προσωπικού
του Α.Π.Θ.

Η επιστήμη που ορκίστηκε να σέβεται τη ζωή

Η ιατρική, η επιστήμη που απαιτεί από όσους την ασκούν ευρυμάθεια, εγρήγορση και ευαισθησία, καταγράφει και εκτιμά με επιστημονική μεθοδολογία το χαρακτήρα της ανθρώπινης κοινωνίας. Σύμφωνα με τον Virchow, οι γιατροί είναι «οι φυσικοί συνήγοροι των φτωχών», που θεραπεύουν τον άνθρωπο ως μονάδα, η οποία όμως εντάσσεται μέσα στο σύνολο που τον περιβάλλει.

Η ιστορία της ιατρικής ξεκινά πριν από την ανακάλυψη της γραφής, αρχικά ως μαγεία, και φθάνει μέχρι σήμερα, τη σύγχρονη τεχνοκρατική εποχή. Σύμφωνα με τον William Osler «η ιατρική αρχίζει από τον άρρωστο, συνεχίζεται με τον άρρωστο και τελειώνει στον άρρωστο». Ο σημαντικότερος στόχος του γιατρού δεν είναι η παράταση της ζωής, αλλά να δώσει τη δυνατότητα στον ασθενή να ζήσει ως την τελευταία του πνοή σαν πραγματικός άνθρωπος, με αξιοπρέπεια.

Το ιατρικό λειτούργημα απαιτεί ηθική και πρέπει να εκτελείται σε ένα υψηλό ανθρωπιστικό επίπεδο. Στον όρκο του Ιπποκράτη είναι διάχυτος ο απόλυτος σεβασμός προς τη ζωή, η παροχή ίσης βοήθειας σε άνδρες και γυναίκες, η μη εκμετάλλευση του επαγγέλματος και ο σεβασμός στο ιατρικό απόρρητο. Τα λόγια του ιατρού-ερευνητή Γεωργίου Παπανικολάου, ας αποτελούν για τους λειτουργούς της Ιατρικής φωτεινό οδηγό: «το ιδανικό μου δεν είναι να πλουτίσω, ούτε να ζήσω ευτυχής, αλλά να εργασθώ, να δράσω, να δημιουργήσω, να κάνω κάτι αντάξιο ενός ανθρώπου ηθικού και δυνατό».

της **Σεμέλης Πινγκιάτογλου**,
αναπληρώτριας καθηγήτριας
Τμήματος Ιστορίας
και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.

Ασκληπιός και ιατρική

Η λατρεία του Ασκληπιού ως θεού γεννήθηκε στους κλασικούς χρόνους, περίπου την ίδια εποχή που δόθηκε ώθηση στην ιατρική επιστήμη μέσα από την πρόοδο της φυσικής επιστήμης και της φιλοσοφίας. Με την ανάπτυξη της θεωρητικής της κατάρτισης και των εργαλείων της η ιατρική προσέφερε σημαντική βοήθεια στον άνθρωπο. Η συνειδητοποίηση, ωστόσο, των ορίων της οδήγησε στην αναζήτηση της θεϊκής συνδρομής για τις περιπτώσεις που ξέφευγαν από τον έλεγχο της, και έτσι η διάδοση της λατρείας του Ασκληπιού συμβάδισε με την ανάπτυξη της ιατρικής.

Το Ασκληπιείο της Κω

Στην Κω, όπου βρισκόταν ένα από τα πιο φημισμένα ιερά του θεού, οι Ασκληπιάδες, η συντεχνία των Κώων γιατρών που ανήγαγαν την καταγωγή τους στον ίδιο τον Ασκληπιό και στους οποίους ανήκε και ο Ιπποκράτης, συνέβαλαν ώστε η σύνδεση

Για την επιτυχία του
παρέμβαση ο θεός περίμενε
κάποια αμοιβή, τον “μισθό”
ή “ίατρον” και ο ιαθείς
εξέφραζε την ευχαριστία του
με ένα αφιέρωμα. Ο θεός
άφηνε το είδος της αμοιβής
στη βούληση του
προσκυνητή και ήταν
ευχαριστημένος και με
ευτελή δώρα, ένα άχρηστο
πια δεκανίκι ή έναν παλιό
επίδεσμο.

Αναθηματικό ανάγλυφο από το Ασκληπιείο της Αθήνας. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Δεύτερο μισό 4ου αι. π.Χ. Οι πέντε ιματιοφόροι λατρευτές, των οποίων τα ονόματα αναγράφονται στο επιστύλιο και μέσα στα στεφάνια ελιάς στο κάτω μέρος του αναγλύφου, υπήρξαν φημισμένοι γιατροί, τους οποίους τίμησε η πόλη. Της έκτης ιματιοφόρας μορφής δεν σώζεται το όνομα.

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΩΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

των επαγγελματιών γιατρών με τη λατρεία του Ασκληπιού να είναι ισχυρότερη από αλλού.

Χάρη στην παρουσία και τη δράση τους το ιερό έγινε πόλος έλξης για πολλούς διάσημους γιατρούς και γι' αυτό συζητείται μήπως στο συγκεκριμένο ιερό οι γιατροί με τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους είχαν το μερίδιό τους στις θεραπείες των ασθενών.

Ο μύθος και η λατρεία του Ασκληπιού

Η λατρεία του Ασκληπιού είχε την αφετηρία της στην Τρίκκη ή στην Επίδαυρο, αλλά διαδόθηκε μέσα στον 5ο αι. π.Χ. ευρύτατα, στον Πειραιά, στην Αθήνα, στο Πέργαμο, αλλά και στην Τροιζήνα, Πάρο, Μεσσήνη, Γόρτυνα και σε πολλά ακόμη μέρη. Τα ιερά του Ασκληπιού, περισσότερο ή λιγότερο εκτεταμένα, με μεγαλύτερη ή μικρότερη ακτινοβολία, ιδρύθηκαν σε τόπους με άφθονα νερά, πολλές φορές ιαματικά, συχνά σε θέσεις ιερών παλαιότερων θεραπευτών ηρώων τοπικής εμβέλειας, ή σε ιερά του Απόλλωνα που είχε κι αυτός τη δύναμη να στέλνει νόσους και ως Αλεξίκακος να τις θεραπεύει. Οι ασθενείς και οι οικείοι τους συνέρρεαν στα προσκυνήματα αυτά και εναπέθεταν τις ελπίδες τους στον Ασκληπιό, κάποτε “ιητήρα” βασιλιά (Όμηρος, *Ιλιάδα* Δ 194, Λ518), αργότερα ήρωα ημίθεο, γιο του Απόλλωνα και της θνητής Κορωνίδας, κόρης του βασιλιά Φλεγύα (*Ήσιόδος, Ηοίαι* απόσπ. 51, 59, 60, *Όμηρικός Ύμνος στον Απόλλωνα, τρίτος Πυθιονικός του Πινδάρου*) και τώρα πια θεό, ένα θεό με ανθρώπινα ωστόσο χαρακτηριστικά: ένα θεό που ερχόταν σε άμεση επαφή με τον ασθενή και του μιλούσε στα όνειρά του· ένα θεό με οικογένεια, της οποίας τα μέλη προσωποποιούσαν τις ιδιότητες του πατέρα. Σύζυγός του ήταν η Ηπιόνη και παιδιά του η Υγεία, η Ιασώ, η Ακεσώ, η Πανάκεια και η Αίγλη αλλά και ο Μαχάων και ο Ποδαλείριος, γιατροί στον Όμηρο και αυτοί. Η μορφή του θεού πλάστηκε έτσι όπως θέλει ο άνθρωπος να είναι ο γιατρός του: μια μελίχια μορφή με ζεστό βλέμμα που σκύβει στοργικά επάνω σ' αυτόν που υποφέρει.

Η ίαση

Ο ασθενής έμπαινε στα ιερά του θεού γεμάτος προσδοκίες για την ίασή του. Εκεί, σύμφωνα με τους κανονισμούς, αγνός στην ψυχή και καθαρός στο σώμα, στην αρχή προσέφερε θυσία, στη συνέχεια κατέλυε μια νύχτα τουλάχιστον στο “άβατον” ή “εγκοιμητήριο”, συνήθως μια στοά, όπου παρουσιαζόταν ο Ασκληπιός στο όνειρό του και τον θεράπευε με τρόπο θαυμαστό ή του υποδείκνυε τον τρόπο της θεραπείας του. Για την επιτυχία του παρέμβαση ο θεός περίμενε κάποια αμοιβή, τον “μισθό” ή “ίατρον” και ο ιαθείς εξέφραζε την ευχαριστία του με ένα αφιέρωμα. Μαρμάρινα αγάλματα του θεού ή του ίδιου του δωρητή και ανάγλυφα που διηγούνταν το ιστορικό του περιστατικού, ξύλινοι πίνακες με γραπτές παραστάσεις ή ομοιώματα των θεραπευμένων μελών του σώματος εμπλούτιζαν το ιερό. Ο θεός άφηνε το είδος της αμοιβής στη βούληση

Από το σύνταγμα της οικογένειας του Ασκληπιού στο Δίον, Δίον, Αρχαιολογικό Μουσείο. 2ος αι. μ.Χ. Από δεξιά εικονίζονται η Ακεσώ, η Πανάκεια, η Αίγλη και η Υγεία. Τα ονόματά τους είναι χαραγμένα στις βάσεις των αγαλμάτων.

Ορθογώνια βάση αγάλματος από το Ασκληπιείο της Αθήνας. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Ύστεροι ελληνιστικοί χρόνοι. Στη μπροστινή επιφάνεια απεικονίζονται ανάγλυφα ανοιχτή θήκη χειρουργικών εργαλείων και βεντούζες (σικύαι).

Αναθηματικό ανάγλυφο από το ιερό του Απόλλωνα Μαλεάτα στην Επίδαυρο. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Δεύτερο μισό 4ου αι. π.Χ. Αριστερά ο Ασκληπιός με τους δύο γιους του, Μαχάονα και Ποδαλείριο, τη σύζυγο και δύο από τις κόρες του. Δεξιά ένα ζευγάρι λατρευτών πλησιάζει το βωμό.

του προσκυνητή και ήταν ευχαριστημένος και με ευτελή δώρα, ένα άχρηστο πια δεκανίκι ή έναν παλιό επίδεσμο. Στον μικρό Ευφάνη, για παράδειγμα, που υπέφερε από πέτρες, χάρισε την υγεία, γελώντας για τους δέκα αστραγάλους που του υποσχέθηκε ως αντάλλαγμα το παιδί στο όνειρό του. Παρόμοιες περιπτώσεις ιάσεων απαριθμούνταν σε στήλες, στις οποίες οι ιερείς του Ασκληπιείου της Επιδαύρου κατέγραφαν τα πιο θαυμαστά “ιάματα” του θεού και τις εξέθεταν στην κοινή θέα. Στην ανασκαφή του ιερού ήλθαν στο φως τρεις μαρμάρινες στήλες και θραύσματα από μια τέταρτη, ενώ ο Πausanias (II 27, 3) είχε δει τον 2ο αι. μ.Χ. έξι από αυτές.

Η επιβίωση της λατρείας

Στη φύση της λατρείας του Ασκληπιού που συνδέθηκε με τη σωτηρία της ζωής οφείλεται ότι επέζησε ως την ύστερη αρχαιότητα, αργά μέσα στον 5ο αι. μ.Χ. Η λειτουργία των Ασκληπιείων ως θεραπευτηρίων στους ύστερους ρωμαϊκούς χρόνους και η ανάγκη της πίστης σε θεότητες θεραπευτικές οδήγησαν στην ίδρυση χριστιανικών βασιλικών επάνω στα ερείπια των αρχαίων ναών στο όνομα ιατρών Αγίων, των Αναργύρων, των γιατρών που δεν δέχονται χρήματα, Κοσμά και Δαμιανού. Οι ίδιες ιερές θέσεις εξακολούθησαν να αποτελούν καταφύγιο για τους πάσχοντες και τα εξαγνιστικά και ιαματικά νερά των πηγών τους συνέχισαν να ρέουν ως αγιάσματα πια θαυματουργά.

Στη φύση της λατρείας του Ασκληπιού που συνδέθηκε με τη σωτηρία της ζωής οφείλεται ότι επέζησε ως την ύστερη αρχαιότητα, αργά μέσα στον 5ο αι. μ.Χ. Η λειτουργία των Ασκληπιείων ως θεραπευτηρίων στους ύστερους ρωμαϊκούς χρόνους και η ανάγκη της πίστης σε θεότητες θεραπευτικές οδήγησαν στην ίδρυση χριστιανικών βασιλικών επάνω στα ερείπια των αρχαίων ναών στο όνομα ιατρών Αγίων, των Αναργύρων, των γιατρών που δεν δέχονται χρήματα, Κοσμά και Δαμιανού.

του **Δημ. Δ. Λυπουρλή**,
ομότιμου καθηγητή
Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ.

Ιπποκράτης ο Κώος

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΙΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΟΥ

Ο Ιπποκράτης υπήρξε ένα
εξαιρετικά φωτισμένο μυαλό,
που προσπάθησε να
εντοπίσει μέσα στους
γενικότερους νόμους με τους
οποίους λειτουργεί η φύση,
τους ειδικότερους νόμους
με τους οποίους λειτουργεί
η ανθρώπινη φύση, ο
ανθρώπινος οργανισμός.

Στην ύστερη αρχαιότητα γνώρισε ιδιαίτερη καλλιέργεια και ακμή το λογοτεχνικό είδος που μας είναι γνωστό με το όνομα *επίγραμμα*. Το *επίγραμμα* ήταν συντομώτατο ποίημα (τις περισσότερες φορές όλο κι όλο δύο στίχοι), μέσα όμως σ' αυτό έπρεπε να χωρέσουν όσο το δυνατόν περισσότερες και, πάντως, σημαντικές ιδέες και σκέψεις.

Όπως δείχνει και το όνομά τους, τα *επιγράμματα* προορίζονταν αρχικά να γίνουν *επιγραφές* σε μνημεία (επιτύμβιες επιγραφές), γρήγορα όμως το περιεχόμενό τους έγινε ευρύτερο: ερωτικά επιγράμματα, επιδεικτικά, προτρεπτικά, συμποτικά, σκωπτικά κ.ά. Ένα πλήθος από ποιητές δοκίμασαν με πάθος τις δυνάμεις τους στο ποιητικό αυτό είδος, και ήταν φορές (καθόλου λίγες) που τα ποιητικά τους αυτά δημιουργήματα είχαν λίγο πολύ φανταστικές αφετηρίες: "Τι επίγραμμα θα έγραφα", σκεφτόταν ο ποιητής, "αν χρειαζόταν, π.χ., να γραφεί κάτι στη βάση ενός αγάλματος κάποιου φημισμένου και πασίγνωστου προσώπου;" Έτσι έκαναν την εμφάνισή τους συλλογές τέτοιων ποιημάτων ως καθαρά λογοτεχνικών δημιουργημάτων και όχι, όπως ίσως ήταν ο κανόνας στις παλαιότερες εποχές, ως προϊόντων που προέκυπταν ύστερα από

συγκεκριμένες παραγγελίες.

Για ένα τέτοιο επίγραμμα θέλω να είναι ο λόγος μου σήμερα εδώ: ο ποιητής που το έγραψε ήθελε να χωρέσει μέσα στις δύο αράδες του ποιήματός του ό,τι καλύτερο θα μπορούσε να πει για τον Ιπποκράτη, τον, που αργότερα θα ονομαζόταν *πατέρας* της επιστήμης του. Έγραψε, λοιπόν — λες και το έγραφε για τη βάση ενός αγάλματος του μεγάλου γιατρού:

*αυτός είναι που άνοιξε διάπλata
τους κρυφούς ως τότε δρόμους της
τέχνης της ίασης,
ο γιατρός των ανθρώπων,
ο Ιπποκράτης από την Κω.*

Με λίγα μεστά λόγια ένας πετυχημένος, στ' αλήθεια, χαρακτηρισμός του Ιπποκράτη!

«Εντόπισε» την ανθρώπινη φύση

Ο Ιπποκράτης ο Κώος υπήρξε, πράγ-

ματι, ο άνθρωπος που παρέλαβε μια απολύτως θεοκρατούμενη ακόμη στην εποχή του ιατρική, μια ιατρική που πίστευε ότι τις αρρώστιες τις στέλνουν στους ανθρώπους — ολοφάνερα για λόγους τιμωρίας — οι θεοί, και ότι μόνο αυτοί, οι θεοί, μπορούν και να τις πάρουν πίσω.

Κάπου λοιπόν ύστερα από τα μέσα του 5ου αι. π.Χ. εμφανίστηκε ο Ιπποκράτης με μια διακήρυξη που αποτελεί όχι μόνο της επιστήμης της ιατρικής την αρχή, αλλά, γενικότερα, την αρχή της επιστήμης. “Κάθε αρρώστια”, είπε ο Ιπποκράτης, “έχει μια φυσική αιτία που τη γεννά. Αυτός είναι και ο λόγος που πρέπει να είναι απολύτως φυσικά και τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για τη θεραπεία της. Του γιατρού, επομένως, έργο είναι να ανακαλύπτει και τη φυσική γενεσιουργό αιτία της αρρώστιας και τις κατάλληλες για θεραπεία ιδιότητες των φαρμάκων”. Αληθινά, είχαν πολύ δίκαιο όσοι στις σκέψεις αυτές, σκέψεις απόλυτα αιτιολογικές, είδαν την αρχή της ευρωπαϊκής επιστήμης στο σύνολό της. Επρόκειτο, κοντά στα άλλα, για ένα εξαιρετικά φωτισμένο μυαλό, που προσπάθησε να εντοπίσει μέσα στους γενικότερους νόμους με τους οποίους λειτουργεί η φύση, τους ειδικότερους νόμους με τους οποίους λειτουργεί η ανθρώπινη φύση, ο ανθρώπινος οργανισμός. Δεν ήταν καθόλου μικρής σημασίας, ίσα ίσα ήταν τεράστιας σημασίας η διαπίστωση ότι οι νόμοι που διέπουν τον μακρόκοσμο, τον έναστρο πάνω μας ουρανό και τη γύρω μας φύση, είναι οι ίδιοι με αυτούς που κυβερνούν και τον μικρόκοσμο, τον άνθρωπο, και επομένως η μέθοδος που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τη διερεύνηση των φαινομένων της φύσης θα μπορούσε να βρει εφαρμογή στη διερεύνηση και των ανθρώπινων φαινομένων, άρα και των φαινομένων της υγείας, της νόσου, της ίασης.

Όλοι αυτοί “δρόμοι καθαροί και ξάστεροι”, πάντως όχι “δρόμοι κρύφιοι”, όπως είπε και ο ποιητής του επιγράμματός μας, δρόμοι μυστικοπαθείς, ελεγχό-

μενοι από ορισμένους μόνο ανθρώπους.

Είπε όμως και κάτι άλλο ο ποιητής του επιγράμματός μας: χαρακτήρισε τον Ιπποκράτη *Παιήονα μερόπων*, και έκανε, στην πραγματικότητα, με τον τρόπο αυτό μια αναφορά στο γνωστό θεό-θεραπευτή των θεών. Ήταν σαν να ήθελε να πει: “Όπως οι θεοί έχουν τον θεραπευτή τους, τον Παιήονα, έχουν και οι άνθρωποι τον δικό τους Παιήονα”, κι αυτό θα πει: ένα γιατρό με αληθινά θεϊκές ιδιότητες.

Τόσος ήταν ο σεβασμός με τον οποίο είχε από πολύ νωρίς περιβληθεί το όνομα του μεγάλου γιατρού: αναγνώριση της μεγάλης αξίας του και, μαζί, απόδοση σ’ αυτόν εξαιρετικής τιμής, σαν αυτήν που ταιριάζει σε ένα θεό — άσχετο αν η τέτοια συμπεριφορά των ανθρώπων απέναντί του μετέτρεψε πολύ σύντομα, με όλες τις αναμενόμενες σε τέτοιες περιπτώσεις συνέπειες, τον ιστορικό Ιπποκράτη σε Ιπποκράτη του θρύλου.

Φρόνηση και αυτοέλεγχος

Κλείνοντας ας θυμηθούμε ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του ιπποκρατικού γιατρού, όπως το συνάγουμε από σημαδιακά κείμενα της “Ιπποκρατικής συλλογής”: Αναφέρομαι στη φρόνηση και στον αυτοέλεγχο, δύο αρετές που, μαζί με τη μητέρα τους, τη δικαιοσύνη, έχουν τούτο το ξεχωριστό, ότι, όπως το είπε ο Αριστοτέλης, . Αρετή λοιπόν η δικαιοσύνη με την οποία το άτομο ξεπερνάει τον εαυτό του και συναντάει τον άλλον. βέβαια, “χαλεπόν”, δύσκολο, όπως θα πει τελικά ο Αριστοτέλης, γιαυτό όμως ακριβώς και. Ο Ιπποκράτης όμως το ήξερε καλά: όρος απαράβατος για να αγαπήσει ο γιατρός την τέχνη του είναι να αγαπά τον συνάνθρωπό του, τον πάσχοντα ιδίως συνάνθρωπό του: “μόνο αν αγαπά τον άνθρωπο, ο γιατρός μπορεί να αγαπά και την τέχνη

του”. Και ο ιπποκρατικός γιατρός αγαπά τον άνθρωπο και την τέχνη του. Ίσως έτσι μάλιστα, με αυτή τη σειρά.

Στον τόπο μας έχει φουντώσει τα τελευταία χρόνια η επιθυμία των φιλόλογων να μελετήσουν συστηματικά τα κείμενα που μας παραδόθηκαν από την αρχαιότητα με το όνομα του μεγάλου γιατρού, είναι όμως ολοφάνερο ότι η συνεργασία περισσότερων ειδικών είναι “για την αντιμετώπιση του πλήθους των προβλημάτων που θέτει στον ερευνητή αυτή η τόσο ενδιαφέρουσα συλλογή ιατρικών έργων. Πιστεύω ότι και στον ελληνικό χώρο δεν λείπουν οι δυνάμεις που θα μπορούσαν να συνεργασθούν προς την κατεύθυνση αυτή — είναι για αυτό ιδιαίτερα λυπηρό ότι η συνεργασία αυτή δεν υπήρξε ακόμη.

Ιδού ένας τομέας έρευνας που θα μπορούσε να αποτελέσει καύχημα και καμάρι της ελληνικής επιστήμης.

του Α. Κ. Μάνθου,

καθηγητή του Τμήματος Ιατρικής Α.Π.Θ.

Περί του δέοντος και φαίνεσθαι της ιατρικής

ΟΤΑΝ Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΣΥΡΕΤΑΙ ΣΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ...

Είναι άχαρο, έως και δυσφορικό, για ένα γιατρό να προσπαθεί να καταγράψει τα αυτονόητα της ιατρικής πράξης, όπως αυτά πηγάζουν μέσα από την συνείδησή του, τα οποία όμως δεν είναι κατά το μείζον συμβατά με τον συρμό, και την αδίκως εδραιωθείσα κοινή πεποίθηση περί της ιατρικής πράξης. Τι είναι όμως η ιατρική πράξη; Για λόγους οικονομίας θα μπορούσε να διατυπωθεί περιεκτικά ως η με οποιονδήποτε τρόπο παρέμβαση του γιατρού, με σκοπό την ίαση ή την βελτίωση της υγείας.

Ως εδώ δεν υπάρχει ουδείς κραδασμός, με την υπόθεση όμως ότι η παρέμβαση αυτή δεν ενέχει ουδέν εν δυνάμει ή αναπόφευκτο παράπλευρο κόστος υγείας, που σημαίνει ότι η ιατρική παρέμβαση γίνεται εκ του ασφαλούς. Η πραγματικότητα όμως, με ελάχιστες εξαιρέσεις καταγράφει ότι δεν υπάρχει ιατρική παρέμβαση

χωρίς παρενέργειες. Από τις πιο απλές ιατρικές πράξεις και θεραπείες, μέχρι τις πιο πολύπλοκες και δύσκολες. Έτσι πάντα ο γιατρός θα πρέπει να κρίνει με μεγάλη προσοχή, εάν το γενικό στατιστικό πλαίσιο ή το προβλεπόμενο για τον συγκεκριμένο ασθενή κόστος των παρενεργειών της πράξης ή θεραπείας, είναι μικρότερο από τη νόσο καθεαυτή, και κατόπιν να αποφασίσει την ιατρική παρέμβαση.

Η ιπποκράτεια δεοντολογία έχει μια επιγραμματική διατύπωση από τον μεγάλο ιδρυτή της, το «ωφελέειν ή μη βλάπτειν». Από εδώ αρχίζουν οι φαιόχροες ζώνες της ιατρικής πράξης, για τις οποίες υπάρχει οσημέραι ένα διογκούμενο κοινωνικό ανάθεμα, επί δικαίων και αδίκων ιατρών. Η αυτοτροφοδοτούμενη αυτή κοινωνική στάση, προκύπτει από το γεγονός ότι ο ανθρώπινος πόνος πάντα είναι σεβαστός, και προκαλεί την διέγερση μαζί με την συμπάθεια όλων, και καλώς συμβαίνει αυτό, διότι η ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου είναι υπέρτατη αρχή.

Όταν κυριαρχεί η ακροαματικότητα...

Έτσι, λοιπόν, αποτελεί ισχυρό μοχλό ακροαματικότητας κυρίως, και σε λιγότερο βαθμό αναγνωσιμότητας, σχεδόν όλων των φορέων ενημερώσεως. Στην περίπτωση αυτή η ακροαματικότητα επιβάλλει την ύπαρξη «αποδιοπομπαίου τράγου». Την κατάδειξη υπαίτιου, ο οποίος θα πρέπει να διαπομπευθεί στο ευρύ κοινό, απολογούμενος επάνω στα θέματα των φαιοχρώων ζωνών. Τότε βέβαια ο «τράγος», πολύ δύσκολα πείθει, ευρισκόμενος αντιμέτωπος με τα πηγαία και σεβαστά δάκρυα πόνου και απόγνωσης του αρρώστου ή των συγγενών του. Τότε συνήθως, εντός ολίγων ημερών, οι δυσμαθείς ή ημιμαθείς γίνονται ειδικοί, θέτοντας θεωρητικά ερωτήματα, τα οποία καταβροχθίζουν τις πραγματικές συνθήκες μέσα από τις οποίες ο γιατρός κλήθηκε να επιτελέσει το «ωφελέειν ή μη βλάπτειν».

Είναι απολύτως βέβαιο και δεν μπορεί να υφίσταται αντίρρηση επ' αυτού, ως αυταπόδεικτο, ότι κανείς γιατρός δεν θα δράσει συνειδητά εναντίον της υγείας του ασθενούς του. Επομένως, αυτό για το οποίο μένει να συζητήσει κανείς είναι την περίπτωση της ασυνείδητης παράλειψης ή λάθους και της αμείλικτης στατιστικής των παρενεργειών.

Εάν πράγματι υπάρχει ασύγγνωστη αμέλεια, τότε θα πρέπει να υπάρξουν και αυτονόητες συνέπειες. Δυστυχώς όμως, στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων πρόκειται για τις στατιστικά αναμενόμενες επιπτώσεις των διαφόρων τύπων θεραπειών ή πράξεων.

Ως τυπικό παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί η περίπτωση της ασπιρίνης των περιπτέρων, που μπορεί εν δυνάμει να προκαλέσει θάνατο, ο οποίος είναι μεν σπανιότατος, αλλά δημιουργεί ένα στατιστικό δεδομένο, το οποίο δεν μπορεί να αγνοηθεί, διότι ο «νεοειδικός ανακριτής» του γιατρού είναι βέβαιο ότι θα απευθύνει την ερώτηση, «αφού γνωρίζατε ότι η ασπιρίνη μπορεί εν δυνάμει να προκαλέσει μέχρι και θάνατο, γιατί την χορηγήσατε;» Και τότε είναι προφανές ότι ο ιατρικός λόγος θα είναι τραγικά αδύναμος, μη πειστικός, απολογητικός, και θα εκφέρεται μαζί με το Γολγοθά του γιατρού σχετικά με την ουσία, τον τύπο, και το φαίνεσθαι της ιατρικής του πράξης.

Είναι απολύτως βέβαιο και δεν μπορεί να υφίσταται αντίρρηση επ' αυτού, ως αυταπόδεικτο, ότι κανείς γιατρός δεν θα δράσει συνειδητά εναντίον της υγείας του ασθενούς του. Επομένως, αυτό για το οποίο μένει να συζητήσει κανείς είναι την περίπτωση της ασυνείδητης παράλειψης ή λάθους και της αμείλικτης στατιστικής των παρενεργειών.

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΩΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

Η αθώωση

περνάει απαρατήρητη...

Δεν είναι τυχαίο ότι από όλες τις περιπτώσεις που παραπέμπονται στο ακροατήριο ελάχιστες είναι αυτές για τις οποίες υφίσταται καταδίκη του γιατρού. Όμως το γεγονός της μη καταδίκης του κατά κανόνα περνά απαρατήρητο, επειδή ουδείς ενδιαφέρεται για τη δημοσιοποίησή του, αφού αυτό δεν είναι «είδηση». Ήδη στη δημοσιότητα βρίσκεται το επόμενο θύμα-γιατρός, που αποτελεί την είδηση. Ο αθωωθείς γιατρός όμως «εκτίει ποινή», και συνεχίζει να ανεβαίνει το Γολγοθά του χωρίς ορατή σταύρωση και λύση, διότι η ηθική καταδίκη του είναι μη αναστρέψιμη, εξαιτίας δύο παραγόντων.

- Ησχέσημετονασθενήτουποβαθμίζεται στο επίπεδο της αγοραίας αντιπαράθεσης, με τη συνοδό κατακρεούργηση της βαθιάς ανθρώπινης σχέσης με όρους συνειδητής εμπιστοσύνης, που οφείλει να υπάρχει στην ιατρική πράξη. Η διατάραξη αυτή μεταφέρεται σε όλους τους ασθενείς του, οι οποίοι συνήθως κρίνουν όχι από το δικό τους θετικό αποτέλεσμα, αλλά από την δύναμη της εικόνας και της απαξιωτικής σκηνοθεσίας που επιφυλάχθηκε στο γιατρό, με μικρές εξαιρέσεις.
- Ο δεύτερος όμως και σπουδαιότερος παράγοντας είναι η βαθειά αίσθηση απογοήτευσης στην ψυχή του γιατρού για το αποτέλεσμα της προσπάθειάς του.

Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι κανείς γιατρός μετά την αθώωσή του από το ακροατήριο δεν καταφεύγει σε μέτρα εναντίον των δικτών του, ανάλογα με αυτά που υπέστη. Ίσως θα έπρεπε κάποια συλλογικά όργανα, όπως οι ιατρικοί σύλλογοι, να αναλάβουν δράση προς την κατεύθυνση αυτή, όχι με σκοπό τους άμεσους ανθρώπους του περιβάλλοντος του ασθενούς, αλλά κυρίως για δράση εναντίον κάποιων νομικών συμβούλων τους, που φαίνεται ότι αποκτούν ειδικότητα στο θέμα και παροτρύνουν με θεμιτά και αθέμιτα μέσα τους συγγενείς για δικαστικούς αγώνες. Τα τηλεοπτικά παράθυρα καταγράφουν συνεχώς τέτοιες «εξειδικευμένες» παρουσίες.

Το αποτέλεσμα αυτού του κλίματος θα είναι τραγικό για την απαραίτητη ιπποκράτεια σχέση ασθενούς-γιατρού. Ο κάθε ασθενής, στα μάτια του παθόντος γιατρού, θα αποτελεί ένα εν δυνάμει διώκτη. Η ιατρική θα αποκτά χαρακτήρα αμυντικό και νομικίστικο, κάτι που θα μετατρέψει τη λειτουργηματική σχέση ασθενούς-γιατρού σε νομική σύμβαση, με αμιγώς αγοραία διάσταση. Ο μόνος που θα κερδίσει από την απαξίωση αυτή θα είναι τα συνεχώς αυξανόμενα κέρδη των «ειδικών» νομικών συμβούλων και ασφαλιστικών εταιρειών, στις οποίες θα πρέπει να κατατίθεται σοβαρό μέρος του χρήματος των ασθενών, διά των ασφαλιζόμενων ιατρών, ώστε η αγοραία νομική σύμβαση για την ιατρική πράξη να καλύπτει τυπικά (και κυρίως ψυχολογικά) τον ιατρό, κατά τα πρότυπα των «προηγμένων» χωρών.

*Περί του δέοντος
και φαίνεσθαι
της ιατρικής*

του **Αλέξη Μπένου**,
επικουρου καθηγητή
του Τμήματος Ιατρικής Α.Π.Θ.

Μια εικόνα πολλές φορές λανθασμένη στην κοινή γνώμη

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

Συχνά τον τελευταίο καιρό ακόμη και τα μέσα ενημέρωσης προβληματίζονται για τη θέση και το ρόλο του πανεπιστημιακού ιατρού. Σε πρώτη ανάγνωση πολλές ασάφειες και παρεξηγήσεις προκαλούνται από τις αντιφατικές και συγκρουσιогόνες εργασιακές σχέσεις. Οι πανεπιστημιακοί γιατροί είναι υπάλληλοι του Υπουργείου Παιδείας και εργάζονται σε νοσοκομεία που ελέγχονται από το Υπουργείο Υγείας. Οι ιστορικές στρεβλώσεις της ελληνικής πολιτείας – αυταρχισμός, πελατειακές σχέσεις, κάθετοι γραφειοκρατικοί μηχανισμοί που αντιμετωπίζουν την οριζόντια επικοινωνία ως έγκλημα προδοσίας – ακυρώνουν κάθε προσπάθεια υπέρβασης των αντιθέσεων αυτών. Απαραίτητο και θεμέλιο βήμα προς την κατεύθυνση της λύσης αυτών των αντιθέσεων δεν μπορεί παρά να είναι το ξεκαθάρισμα του ρόλου του πανεπιστημιακού ιατρού και ο ορισμός των υποχρεώσεων και δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτόν.

Εξ ορισμού ο ρόλος του πανεπιστημιακού ιατρού χαρακτηρίζεται από τρία επίπεδα δραστηριοτήτων. **Εκπαίδευση** σε προ και μεταπτυχιακό επίπεδο, **έρευνα** και **εμπλοκή στις υπηρεσίες υγείας** και τη **φροντίδα αρρώστων**.

Το ερώτημα το οποίο παραμένει αναπάντητο και συνήθως αγνοείται παντελώς είναι το ποια είναι η ποιοτική και ποσοτική σχέση μεταξύ των δραστηριοτήτων αυτών.

Όλοι οι ιατροί δραστηριοποιούνται σε υπηρεσίες υγείας, με ποικίλες εργασιακές σχέσεις, ενώ το μεγαλύτερο βάρος των αναγκών υγείας, περίθαλψης και φροντίδας του πληθυσμού καλύπτεται από τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. και των ασφαλιστικών ταμείων. Παράλληλα έρευνα – συχνά υψηλού επιπέδου – αναπτύσσεται και σε αντίστοιχα κέντρα των δημόσιων νοσοκομείων και υπηρεσιών. Το πεδίο, λοιπόν, στο οποίο αναδεικνύεται ο ιδιαίτερος και αποκλειστικός ρόλος του πανεπιστημιακού ιατρού δεν είναι άλλο από την **εκπαίδευση**, με ιδιαίτερο μάλιστα βάρος στην **προπτυχιακή** εκπαίδευση, καθότι η μεγαλύτερη ευθύνη για τη μεταπτυχιακή εξειδίκευση βαρύνει τα νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ.

Ο γιατρός ως ακαδημαϊκός δάσκαλος

Με βάση τα παραπάνω ο ρόλος του πανεπιστημιακού ιατρού δεν τριχοτομείται αλλά καθορίζεται από την ιδιότητά του ως **ακαδημαϊκού δασκάλου**. Με την έννοια αυτή τόσο η έρευνα όσο και η καθημερινή παροχή υπηρεσιών υγείας όχι μόνον δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά αντίθετα αποτελούν βασικές δραστηριότητες ενταγμένες στους στόχους της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Την **εκπαίδευση** δηλαδή **ιατρών** με **επιστημονική συγκρότηση** και **κοινωνική υπευθυνότητα** ώστε να είναι ικανοί να

Ο ρόλος του πανεπιστημιακού ιατρού απαιτεί την ανάδειξη ως βασικών χαρακτηριστικών του την επιστημονική συγκρότηση του ερευνητού, την αξιοπρέπεια του δασκάλου και την ευθύνη του ως λειτουργού της δημόσιας παιδείας, το ήθος και τη δεοντολογική συμπεριφορά του κλινικού απέναντι στον άρρωστο και την κοινωνική υπευθυνότητα του λειτουργού της δημόσιας υγείας.

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΩΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

Τόσο η έρευνα όσο και η καθημερινή παροχή υπηρεσιών υγείας από τον πανεπιστημιακό γιατρό όχι μόνον δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά αντίθετα αποτελούν βασικές δραστηριότητες ενταγμένες στους στόχους της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Την εκπαίδευση δηλαδή ιατρών με επιστημονική συγκρότηση και κοινωνική υπευθυνότητα ώστε να είναι ικανοί να αναλάβουν αποτελεσματικά και τεκμηριωμένα τη φροντίδα υγείας του πληθυσμού.

*Μια εικόνα
πολλές φορές
λανθασμένη
στην κοινή γνώμη*

αναλάβουν **αποτελεσματικά** και **τεκμηριωμένα** τη **φροντίδα υγείας του πληθυσμού**.

Η προσέγγιση αυτή επιβαρύνει το ρόλο του πανεπιστημιακού ιατρού με σημαντικές ευθύνες απέναντι στη **δημόσια υγεία** και γενικά στο **κοινωνικό σύνολο**. Για να υλοποιήσει με επιτυχία τους παραπάνω εκπαιδευτικούς στόχους, χρειάζεται να είναι επιστημονικά συγκροτημένος, να ακολουθεί ένα εντατικό πρόγραμμα συνεχιζόμενης αυτοεκπαίδευσης με παρακολούθηση των σύγχρονων επιστημονικών εξελίξεων και να επενδύει το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινής του δραστηριότητας σε εκπαιδευτικές διαδικασίες, οι οποίες με τη σειρά τους απαιτούν γνώσεις και δεξιότητες σύγχρονης παιδαγωγικής. Το καθημερινό κλινικό ή εργαστηριακό έργο επιβαρύνεται από τις εκπαιδευτικές ανάγκες που απαιτούν ειδικό σχεδιασμό και πρωτόκολλο, ώστε οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ιατρικής να εκπαιδευτούν σε όλες τις απαραίτητες κλινικές δεξιότητες.

Ο πανεπιστημιακός γιατρός ως ερευνητής

Η έρευνα σήμερα καθορίζεται από την ανάγκη βιομηχανικής παραγωγής εργασιών για την ισχυροποίηση του βιογραφικού και την ακαδημαϊκή εξέλιξη. Η ανάπτυξη όμως **ερευνητικών δραστηριοτήτων με στόχο την εκπαίδευση των φοιτητών** αποτελεί σημαντική προτεραιότητα με στόχο την παραγωγή ιατρών με ερευνητική και κριτική σκέψη, δεοντολογική ευαισθησία και επίκεντρο ενδιαφέροντος τις **πραγματικές ανάγκες υγείας του πληθυσμού** οι οποίες συχνά διαφέρουν ριζικά από τα ενδιαφέροντα των οικονομικών μεγαθηρίων της βιοτεχνολογίας.

Παράλληλα με τις παραπάνω δραστηριότητες ο πανεπιστημιακός ιατρός καλείται να αναπτύξει εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες με στόχο τη **συνεχιζόμενη μεταπτυχιακή εκπαίδευση** όλων των επαγγελματιών υγείας. Ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και αξιολόγηση νέων υπηρεσιών, τεχνικών και πρωτοκόλλων και η κοινοποίησή τους μέσα από εκπαιδευτικές διαδικασίες αποτελούν ένα επίσης σημαντικό τμήμα των δραστηριοτήτων του.

Ως επιστέγασμα, τέλος, των παραπάνω, ο ρόλος του πανεπιστημιακού ιατρού καθορίζεται – όπως εξάλλου και όλων των πανεπιστημιακών – από τη σημαίνουσα **κοινωνική ευθύνη**, είτε αυτή συνειδητοποιείται, είτε όχι, που συνεπάγεται από τη θέση του στην κοινωνική κλίμακα. Η προσωπικότητά του, οι αντιλήψεις και οι στάσεις του, η επιστημονική συγκρότηση και η καθημερινή πρακτική του βρίσκονται συνεχώς κάτω από τον κοινωνικό μεγεθυντικό φακό και αποτελούν παράδειγμα γραφής – ίσως δε και αντιγραφής – για τους νέους εκπαιδευόμενους. Με την έννοια αυτή ο ρόλος του πανεπιστημιακού ιατρού απαιτεί την ανάδειξη ως βασικών χαρακτηριστικών του την **επιστημονική συγκρότηση του ερευνητού**, την **αξιοπρέπεια του δασκάλου** και την **ευθύνη** του ως **λειτουργού της δημόσιας παιδείας**, το **ήθος** και τη **δεοντολογική συμπεριφορά του κλινικού** απέναντι στον άρρωστο και την **κοινωνική υπευθυνότητα** του **λειτουργού της δημόσιας υγείας**.

του Χρήστου Παπακωνσταντίνου,

αναπληρωτή καθηγητή
του Τμήματος Ιατρικής Α.Π.Θ.

Ιατρική και... παραϊατρική

Στα 60 της χρονιά που διανύει η Ιατρική Σχολή του πανεπιστημίου μας μόρφωσε και ανέδειξε γιατρούς και δασκάλους της ιατρικής επιστήμης σύμφωνα με τις αρχές της κλασικής ιατρικής, όπως αυτή επεκράτησε στη Δύση. Σ' αυτήν, κυρίαρχο ρόλο παίζει η κριτική παρατήρηση, η σύνδεση νοσογόνου παράγοντα και πρόκλησης νόσου και η εκτίμηση θεραπευτικής παρέμβασης και αποτελέσματος. Τα όποια ευρήματα ή αποτελέσματα, διαγνωστικά ή θεραπευτικά επιβεβαιώνονται στην καθημερινή κλινική πράξη ή αναπαράγονται και πιστοποιούνται στο εργαστήριο ή στο πειραματικό χειρουργείο.

Τα τελευταία όμως χρόνια η κλασική ιατρική δέχθηκε και δέχεται μια «επίσκεψη-επίθεση» από «ανορθόδοξες» μεθόδους διάγνωσης και θεραπείας, οι περισσότερες των οποίων έλκουν την καταγωγή τους γεωγραφικά από χώρες της Ανατολής.

Οι όροι που χρησιμοποιούνται σχετικά με αυτές τις μεθόδους είναι: συμπληρωματική (complementary) ιατρική, ολιστική (integrated) ιατρική, εναλλακτική (alternative) ιατρική. Ίσως ο όρος «μη συμβατική ιατρική» είναι προτιμότερος και αυτός θα χρησιμοποιηθεί στο παρόν κείμενο.

Οι λόγοι εξάπλωσης «ανορθόδοξων» μεθόδων διάγνωσης και θεραπείας

Πρώτα απ' όλα υπάρχει μια μεγάλη δημοτικότητα της μη «συμβατικής ιατρικής», η οποία ενισχύεται από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Φαίνεται ακόμη πως το ενδιαφέρον

γι' αυτήν αντανakλά μια απογοήτευση της κοινωνίας, λόγω της αδυναμίας της κλασικής ιατρικής να αντιμετωπίσει χρόνια νοσήματα, ανθεκτικά στις συνήθεις θεραπευτικές μεθόδους από τα πλέον απλά μέχρι τα πλέον δύσκολα.

Παράλληλα, πολλοί σύγχρονοι άνθρωποι θεωρούν πως έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μια άριστη υγεία καθ' όλη την διάρκεια της ζωής τους, την παράταση της οποίας επιθυμούν επίσης απεριόριστα, γεγονός στα οποία η κλασική ιατρική δεν μπορεί πάντοτε να ανταποκριθεί με επιτυχία. Αυτό τους οδηγεί στα μονοπάτια της μη συμβατικής ιατρικής.

Οι κλασικοί γιατροί ζώντας και εργαζόμενοι στον εξωφρενικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο της υψηλής τεχνολογίας αφιερώνουν πολύ λιγότερο χρόνο για να προσεγγίσουν τον άρρωστο και τα προβλήματά του. Η σχέση ανάμεσα στον ασθενή και στο γιατρό παρεκτοπίστηκε από την τεχνολογία της διάγνωσης και θεραπείας και προδόθηκε εν μέρει και από τους ίδιους τους γιατρούς με αποτέλεσμα οι ασθενείς να προτιμούν κάποιον γιατρό που θα τους «ακούσει» και θα τους «εξετάσει» από κάποιον που θα τους γνωστοποιήσει απλά τα ευρήματα της αξονικής τομογραφίας ή του καρδιακού καθετηριασμού.

Αντίθετα οι θεραπευτές της «μη συμβατικής» ιατρικής αφιερώνουν περισσότερο χρόνο συζητώντας με αυτούς. Αυτό κάνει τους αρρώστους να τους νιώθουν πιο «κοντά» τους, άρα αυξάνει και την δημοτικότητα της μη «συμβατικής» ιατρικής και κατ' επέκταση την προτίμηση των

Η κλασική ιατρική, όπως αυτή διδάσκεται όλα τα χρόνια στην Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ. πορεύεται στα νέα πεδία της γενετικής-μηχανικής, της βιοτεχνολογίας, της μοριακής βιολογίας, της γονιδιακής θεραπείας. Υπερήφανη αλλά μετρημένη. Χωρίς αλαζονεία και χωρίς υποτίμηση των υπολοίπων...παροικούντων «παραϊατρικών», των οποίων τις δυνατότητες, εάν υπάρχουν, οφείλει να τις αποδεχθεί και να τις αξιοποιήσει.

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΩΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

Η σχέση ανάμεσα στον ασθενή και στο γιατρό παρεκτοπίσθηκε από την τεχνολογία της διάγνωσης και θεραπείας και προδόθηκε εν μέρει και από τους ίδιους τους γιατρούς με αποτέλεσμα οι ασθενείς να προτιμούν κάποιον γιατρό που θα τους «ακούσει» και θα τους «εξετάσει» από κάποιον που θα τους γνωστοποιήσει απλά τα ευρήματα της αξονικής τομογραφίας ή του καρδιακού καθετηριασμού.

Ιατρική και... παραϊατρική

ασθενών προς τους θεραπευτές της.

Οι «μη συμβατικές» αυτές μέθοδοι, οι οποίες αριθμούν περί τις 60, μπορούν αυθαίρετα να χωρισθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες.

- Στις «διαγνωστικές» όπως η ιριδολογία, ο βιομαγνητικός, κ.τ.λ.
- Στις «θεραπευτικές» όπως η ομοιοπαθητική, ο βελονισμός, η οστεοπαθητική ή χειροπρακτική και άλλες λιγότερο ...«χειροπιαστές» όπως η μουσικο-θεραπεία, η αρωματοθεραπεία, η χρωματοθεραπεία και διάφορες άλλες θεραπείες ων ουκ έστι αριθμός!

Από τις παραπάνω μεθόδους ή θεραπείες ιδιαίτερου σχολιασμού -κατά την δική μας εκτίμηση- δικαιούνται η **ομοιοπαθητική και ο βελονισμός**. Από τις υπόλοιπες, άλλες (χειροπρακτική, οστεοπαθητική) αποτελούν ιατρικές πράξεις, που γίνονται από γιατρούς ή από ειδικούς συνεργάτες αυτών, πάντοτε με την εποπτεία του γιατρού ή ανήκουν στην σφαίρα του μεταφυσικού (αστρολογία, εξορκισμοί, ένστικτη ιατρική, ауροθεραπεία, κβαντική ιατρική, ιριδολογία).

Η ομοιοπαθητική

Η ομοιοπαθητική έχει μακρό ιστορικό, θεμελιώθηκε από το Γερμανό γιατρό Samuel Christian Hahneman και ο όρος προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις «όμοιος» και «πάθος». Το όλο σύστημα βασίζεται κυρίως στην αρχή ότι η θεραπεία μιας νόσου επιτυγχάνεται με φαρμακευτικές ουσίες που έχουν τη δυνατότητα να παράγουν σ' ένα υγιές άτομο παρόμοια συμπτώματα, ένα «όμοιο πάθος» με εκείνα της νόσου που πρόκειται να θεραπεύσουν. Η θεραπευτική αυτή αρχή διατυπώθηκε από τον Hahneman με το λατινικό όρο «Simila similibus curentur». Η ιδέα όμως αυτή είχε αναφερθεί από τον Ιπποκράτη πολύ νωρίτερα.

Ως προς το ποιες είναι οι ασθένειες που η ομοιοπαθητική έχει τις πιο αποτελεσματικές εφαρμογές της, το πεδίο ήταν και παραμένει θολό. Στην καθημερινή πράξη η ομοιοπαθητική θεραπεύει... πάσαν νόσον. Οι ομοιοπαθητικοί γιατροί προσπαθούν να εντυπωσιάσουν κυρίως όμως, καθώς το τοπίο παραμένει θολό το εκμεταλλεύονται προς ίδιο οικονομικό όφελος υποσχόμενοι

ότι θεραπεύουν σχεδόν τα πάντα όπως καρκίνο, σχιζοφρένεια, AIDS, παχυσαρκία, ανικανότητα κ.τ.λ. Αυτές οι μεγαλοστομίες οδηγούν σε σκεπτικισμό για την αξιοπιστία της ομοιοπαθητικής και παράλληλα ενεργοποιούν τα αντανάκλαστικά άμυνας της κλασικής ιατρικής, με αποτέλεσμα να υπάρχει ένας ακήρυχτος πόλεμος μεταξύ των δυο προσεγγίσεων.

Η ακαδημαϊκή ιατρική κοινότητα δεν πρέπει να μένει ουδέτερη σ' αυτήν την διαμάχη. Κατ' αρχήν δεν πρέπει να κλείνει τα μάτια στην εξασθένηση της σχέσης ιατρού-ασθενή που παρατηρείται με αυξανόμενο ρυθμό στις μέρες μας. Θα πρέπει να διδάξει ξανά στο φοιτητή-γιατρό την τέχνη αυτής της σχέσης.

Παράλληλα δεν πρέπει να αγνοήσει την επιτυχία και αποδοχή από τους πολίτες της «μη συμβατικής» ιατρικής και να δει με ανοιχτό μυαλό τα όποια μειονεκτήματα της κλασικής ιατρικής.

Συγχρόνως θα πρέπει να προχωρήσει σε αξιολόγηση της πραγματικής αξίας των μεθόδων της μη συμβατικής ιατρικής όσον αφορά στην αποτελεσματικότητά τους, αλλά και στην ασφάλειά τους, με αυστηρά επιστημονικά κριτήρια. Εάν προκύψουν θετικά στοιχεία τότε θα πρέπει να ενσωματωθούν μέσα στις γνώσεις και στις θεραπευτικές παρεμβάσεις της κλασικής ιατρικής, διότι διαφορετικά θα είναι ανήθικο κάτι που ωφελεί τους ασθενείς να παραμένει στο περιθώριο χωρίς τεκμηριωμένη απόρριψη. Εάν όμως αποδεχθεί ότι βλάπτει, άμεσα ή έμμεσα τότε θα πρέπει να αποτραπεί καθ' ολοκληρία η εφαρμογή της.

Παράλληλα για λόγους προάσπισης τους κύρους του ιατρού οι ιατρικοί σύλλογοι και οι επαγγελματικές ενώσεις θα πρέπει να επιστήσουν την προσοχή στην

χρήση μη επίσημων τίτλων, όπως αυτόν του «ομοιοπαθητικού» που δεν ανταποκρίνεται σε περιεχόμενο σπουδών ή εμπειρίας έως ότου τουλάχιστον το τοπίο ξεκαθαρίσει.

Ο βελονισμός

Ο βελονισμός είναι η θεραπεία λειτουργικών ανατάξιμων παθήσεων με εισαγωγή βελονών σε συγκεκριμένα σημεία του δέρματος. Η εφαρμογή του βελονισμού ξεκίνησε πριν 4.000 χρόνια στην Κίνα. Στη Δύση άρχισε να διαδίδεται πριν από 160 χρόνια και στην Ελλάδα πρωτοεμφανίστηκε πριν από 30 χρόνια.

Ως προς τον τρόπο δράσης του φαίνεται ότι ο βελονισμός μεταφέρει τα ερεθίσματα του στο κεντρικό νευρικό σύστημα με αποτέλεσμα να προκαλείται η έκλυση ενδορφινών και ενγκεφαλινών και έτσι εξηγείται η αναλγητική του επίδραση.

Τα αποτελέσματα του βελονισμού θεωρούνται ικανοποιητικά έως καλά.

Σε καθαρά επιστημονικό επίπεδο, όπως αυτό προκύπτει από τις δημοσιευμένες μελέτες, φαίνεται ότι:

- ο βελονισμός είναι πιο αποτελεσματικός από το να μην εφαρμοσθεί καμία αγωγή,
- είναι πρόωρη ακόμη η εκτίμηση ότι ο βελονισμός είναι πιο αποτελεσματικός από το placebo ή την συνήθη θεραπεία,
- θα χρειασθούν περισσότερες και σωστά σχεδιασμένες μελέτες για να επιβεβαιωθούν τα παραπάνω,
- τα υψηλά ποσοστά θετικών αποτελεσμάτων με βελονισμό αναφέρονται σε ασθενείς με χρόνιο μυοσκελετικό πόνο.

Σε επίπεδο εφαρμογής του βελονισμού, αυτός πρέπει να θεωρείται σαν μια ιατρική πράξη ή μια θεραπευτική τεχνική. **Η ιατρική αυτή πράξη θα πρέπει να γίνεται μόνον από γιατρούς που έχουν την απαιτούμενη εκπαίδευση.** Σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί ξεχωριστή ειδικότητα της ιατρικής και η χρήση του τίτλου «**ειδικός βελονιστής**» είναι **απορριπτέα**. Ωστόσο, κατάχρηση αυτού του τίτλου είναι καθημερινή πρακτική τόσο από γιατρούς διαφορετικών ειδικοτήτων, όσο και από μη γιατρούς, όπως οδοντίατροι, νοσηλεύτες, μαίες.

Επιβάλλεται να καθορισθεί ποιος έχει τη δυνατότητα αλλά και την υποχρέωση της παροχής αυτής της εκπαίδευσης

αλλά και του περιεχομένου της. Είναι μια πρόκληση αλλά και μια ευκαιρία για την ακαδημαϊκή ιατρική να καθορίσει τα παραπάνω και να προσδιορίσει το φάσμα των παθήσεων που μπορεί να βοηθηθούν από το βελονισμό.

Επιπλέον σε συνεργασία με τις επιστημονικές εταιρείες, τους ιατρικούς συλλόγους, και την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να ορισθούν και οι ιατρικές ειδικότητες που επιτρέπεται να μετέρχονται αυτή την ιατρική πράξη. Τέλος, σε συνεργασία με τους εκπροσώπους των ασθενών, το Υπουργείο Υγείας και τους ασφαλιστικούς οργανισμούς θα πρέπει να καθορισθεί και το οικονομικό πλαίσιο αυτής της θεραπευτικής παρέμβασης για να σταματήσει η κατάχρηση αυτής της τεχνικής αλλά και η παραβίαση από πλευράς γιατρών της ιατρικής δεοντολογίας.

Η κλασική ιατρική, όπως αυτή διδάσκεται όλα τα χρόνια στην Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ., έχοντας πλούσια αποθέματα προσφοράς στον πάσχοντα, πορεύεται στα νέα πεδία της γενετικής-μηχανικής, της βιοτεχνολογίας, της μοριακής βιολογίας, της γονιδιακής θεραπείας. Υπερήφανη αλλά μετρημένη. Χωρίς αλαζονεία και χωρίς υποτίμηση των υπολοίπων ...παροικούντων «παραϊατρικών», των οποίων τις δυνατότητες, εάν υπάρχουν, οφείλει να τις αποδεχθεί και να τις αξιοποιήσει. Εάν όμως αποδειχθούν πράξεις εντυπωσιασμού ή κενές επιστημονικής τεκμηρίωσης οφείλει να τις καταγγείλει αυστηρά.

Η ακαδημαϊκή ιατρική κοινότητα θα πρέπει να προχωρήσει σε αξιολόγηση της πραγματικής αξίας των μεθόδων της μη συμβατικής ιατρικής όσον αφορά στην αποτελεσματικότητά τους, αλλά και στην ασφάλειά τους, με αυστηρά επιστημονικά κριτήρια. Εάν προκύψουν θετικά στοιχεία τότε θα πρέπει να ενσωματωθούν μέσα στις γνώσεις και στις θεραπευτικές παρεμβάσεις της κλασικής ιατρικής.

της Άννας Παναγιωταρέα,

επικούρης καθηγήτριας
του Τμήματος Δημοσιογραφίας και Μ.Μ.Ε. του Α.Π.Θ.

Ιατρικά λάθη ή ηλεκτρονικός «εκβιασμός»;

Στα ηλεκτρονικά ελληνικά μέσα ένα λάθος ιατρικό λαμβάνει τόσο μεγάλες διαστάσεις και παίρνει τέτοια προβολή από την επανάληψή του από όλα τα μέσα, ώστε στο τέλος δίνεται η εντύπωση στον τηλεθεατή μιας γενικευμένης κατάστασης η οποία, εν τέλει, απαξιώνει τη δημόσια περίθαλψη αλλά και τους λειτουργούς της.

Υποθέτω ότι υπάρχουν ανάμεσά μας και τηλεθεατές που μπορεί και να πιστεύουν ότι η παρουσίαση των ιατρικών θεμάτων από τα ηλεκτρονικά, κυρίως, δελτία ειδήσεων είναι μία ελληνική εφεύρεση. Αυτό δεν είναι ακριβές, διότι έχουν προηγηθεί κατά πενήντα σχεδόν ολόκληρα χρόνια τα αμερικανικά Μ.Μ.Ε., στα οποία η ιατρική είδηση είναι σχεδόν καθημερινή και έρχεται να συμπληρώσει ένα δελτίο ειδήσεων με αυστηρά ανθρωποκεντρική δομή. Και αυτό είναι φυσικό, αν σκεφτούν ότι στην Αμερική λειτουργούν τα μεγαλύτερα και σπουδαιότερα κέντρα ιατρικής έρευνας, αλλά και οι μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες φαρμάκων, ένα μέρος από τα τεράστια κέρδη των οποίων επενδύονται στην έρευνα. Δεν πάει πολύς καιρός που παρακολουθήσαμε «τον πόλεμο» ανάμεσα σε ένα κρατικό αμερικανικό ινστιτούτο

και μία φαρμακευτική εταιρεία αμερικανικαναδικών συμφερόντων σχετικά με την τυποποίηση του DNA.

Ωστόσο, η διαφορά στο περιεχόμενο της ιατρικής είδησης ανάμεσα στα ελληνικά Μ.Μ.Ε. και στα αμερικανικά είναι τεράστια. Μιλάμε και στην περίπτωση αυτή για διαφορά στην «ποιότητα». Τι εννοούν στην αμερικανική τηλεόραση ως ιατρική είδηση και τι προβάλλουν τα ελληνικά Μ.Μ.Ε.; Στα αμερικανικά Μ.Μ.Ε. η είδηση αφορά σε κάποια ανακάλυψη φαρμάκου, το οποίο κατ' αρχήν δοκιμάζεται σε πειραματικό επίπεδο, κάποιο μεγάλο και πολυδάπανο πρόγραμμα καταπολέμησης μίας ασθένειας από τα μεγάλα ιατρικά ερευνητικά κέντρα ή ο εντοπισμός των αιτιών μιας ασθένειας ή μιας μορφής της. Για το λόγο αυτό σε όλα τα μεγάλα δίκτυα λειτουργεί ένα τμήμα δημοσιογραφικό αποτελούμενο από ρεπόρτερ, οι οποίοι έχουν ειδικές γνώσεις γύρω από τα ιατρικά θέματα και είναι διαπιστευμένοι στο αμερικανικό υπουργείο υγείας, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατόν αντικειμενική ενημέρωση. Διότι αξίζει να σημειώσω εδώ ότι πολλά αμερικανικά δίκτυα ανήκουν σε ομίλους εταιρειών, που παρασκευάζουν και φαρμακευτικά προϊόντα.

Θα ήταν παράλογο να υποστήριζε κανείς ότι δεν γίνονται ιατρικά λάθη. Αλλά την τελευταία τριετία παρατηρείται τα λάθη αυτά να παίρνουν τόση προβολή, ώστε στο τέλος να πιστεύει ο τηλεθεατής ότι στα κρατικά νοσοκομεία οι συνθήκες άσκησης ιατρικής είναι κακές και ότι οι γιατροί των κρατικών νοσοκομείων δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους.

Η ιατρική είδηση στην Ελλάδα

Στη χώρα μας διαπιστώνεται μία στρέβλωση αυτού που λέγεται «ιατρικό θέμα». Διότι η ιατρική είδηση έρχεται έτοιμη στα ελληνικά Μ.Μ.Ε. από τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία. Μεταφράζεται ή υποτιτλίζεται και αναλόγως με τη σπουδαιότητά της -κυρίως πόσους τηλεθεατές μπορεί να ενδιαφέρει- παίρνει τη θέση στο δελτίο ειδήσεων ή καμιά φορά και σε ιατρικά προγράμματα γενικής φύσης που παρουσιάζουν εξειδικευμένοι δημοσιογράφοι, κυρίως στις μεσημβρινές ζώνες των καναλιών. Αλλά το κύριο βάρος για τα ιατρικά θέματα στα ελληνικά Μ.Μ.Ε. πέφτει στα λεγόμενα «ιατρικά λάθη». Όχι πως στην Αμερική ή στην Ευρώπη αυτό που ονομάζεται «malpractice» δεν έχει τη θέση του στην ειδησεογραφία. Αλλά πρέπει να αφορά ή σ' ένα μεγάλο ποσοστό ασθενών ή σε απόκρυψη από γιατρούς ή από ένα ιατρικό κέντρο κάποιας χημικής παρενέργειας μαζικής υφής. Το τελευταίο επεισόδιο μιας τέτοιας παρενέργειας που παρακολουθήσαμε στα αμερικανικά Μ.Μ.Ε. ήταν η «ασθένεια του Κόλπου».

Στρατιώτες των αμερικανικών δυνάμεων, που είχαν υπηρετήσει στην επιχείρηση «Καταιγίδα της ερήμου», μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα, παρουσίασαν καταθλιπτικά επεισόδια. Κάποιοι έφτασαν και ως τη δολοφονία των προσφύλων τους προσώπων. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ημέρα που να απουσιάζει είτε από τα δελτία ειδήσεων είτε από τις ενημερωτικές εκπομπές ένα ιατρικό θέμα, στο οποίο ένας «κακός» γιατρός να έχει προξενήσει ή «ανήκεστη βλάβη» ή ακόμη με τη αβελτηρία και την αμέλειά του ακόμη και «το θάνατο» ασθενούς. Αν αναλύσει κανείς προσεκτικά αυτά τα θέματα, μπορεί να διαπιστώσει τρεις κοινές συνισταμένες σε

Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΩΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

κάθε περίπτωση:

- Η νοσηλεία ή η εγχείρηση του ασθενούς που κατέληξε ή που υπέστη ανήκεστη βλάβη έχει γίνει σε κρατικό νοσοκομείο.
- Οισυγγενείς ανακαλύπτοντο «ιατρικό λάθος» μετά την παρέλευση κάποιου χρόνου από το θάνατο ή την αναπηρία του συγγενούς τους.
- Είναι πάντα τα ίδια γραφεία που αναλαμβάνουν την υπεράσπιση του θέματος ενώπιον της δικαιοσύνης για τον καταλογισμό των ευθυνών και την καταβολή αποζημίωσης.

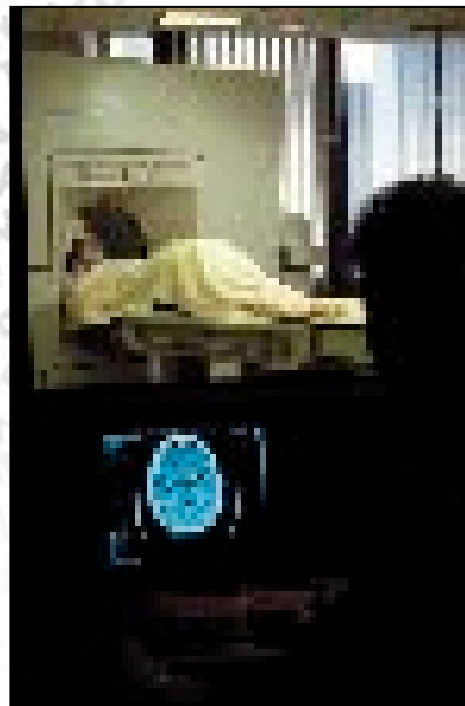
Θα ήταν παράλογο να υποστήριζε κανείς ότι δεν γίνονται ιατρικά λάθη. Αλλά την τελευταία τριετία παρατηρείται τα λάθη αυτά να παίρνουν τόση προβολή, ώστε στο τέλος να πιστεύει ο τηλεθεατής ότι:

- Στα κρατικά νοσοκομεία οι συνθήκες άσκησης ιατρικής είναι κακές.
- Οι γιατροί των κρατικών νοσοκομείων δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους.

Δεν θα μπορούσα να ισχυριστώ ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια μεθοδευμένη «επίθεση» - με τη συνέργεια των ηλεκτρονικών μέσων - που έχει ως στόχο τους γιατρούς ή τα κρατικά νοσοκομεία. Μπορώ όμως να αναφέρω ότι στην Αμερική -στη δεκαετία του '60- όταν τα «ιατρικά λάθη» έγιναν καθημερινή υπόθεση των αστικών δικαστηρίων και καταστράφηκαν οικονομικά σπουδαίοι επιστήμονες, τότε εμφανίστηκαν οι μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες που ανέλαβαν την πληρωμή ασφαλίσεων για «malpractice» κατά την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος. Να σημειώσω ότι η απάντηση για τις συνθήκες άσκησης της ιατρικής στα κρατικά νοσοκομεία έρχεται από τους ίδιους τους ιδιωτικούς φορείς, όταν τα δύσκολα περιστατικά αποστέλλονται στα μεγάλα κρατικά νοσοκομεία για περαιτέρω νοσηλεία.

Τι συμβαίνει λοιπόν με τα ηλεκτρονικά ελληνικά μέσα; Πράγματι έχουμε τόσα πολλά «ιατρικά λάθη» στα κρατικά νοσοκομεία από «κακούς» γιατρούς ώστε οφείλουν να τα προβάλλουν για τη ενημέρωση των τηλεθεατών ή ενσυνείδητα μετέχουν σε μια «συνωμοσία» εναντίον των γιατρών και των νοσοκομείων; Κανείς δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι δεν γίνονται λάθη. Απλά, ένα λάθος ιατρικό λαμβάνει τόσο μεγάλες διαστάσεις και παίρνει τέτοια προβολή από την επανάληψή του από όλα τα μέσα, ώστε στο τέλος δίνεται η εντύπωση στον τηλεθεατή μιας γενικευμένης κατάστασης η οποία, εν τέλει, απαξιώνει τη δημόσια περίθαλψη αλλά και τους λειτουργούς της. Και φυσικά όταν στα δικαστήρια αθώνεται ο γιατρός και απαλλάσσεται το νοσοκομείο είτε δεν δίνεται ο ανάλογος χρόνος για τη διόρθωση ή και η διόρθωση είναι περιττή, αφού στον τηλεθεατή έχει μείνει η προηγούμενη εντύπωση.

Το βέβαιο, επίσης; είναι ότι τα ελληνικά Μ.Μ.Ε. δεν «παίζουν» κανένα παιχνίδι σε βάρος της δημόσιας υγείας ή των γιατρών. Απλά, τα «ιατρικά λάθη» εκλαμβάνουν τις ηλεκτρονικές διαστάσεις μιας «μικρής ανθρώπινης ιστορίας» που συνήθως παρακολουθεί το μεγάλο κοινό, το οποίο μετράται στην τηλεθέαση και προσμετράται στη διαφήμιση...

*Ιατρικά λάθη
ή ηλεκτρονικός
«εκβιασμός»;*

Διεθνές συνέδριο στη μνήμη του Παναγή Παναγιωτόπουλου

Διεθνές συνέδριο με τίτλο «Nonsmooth/Nonconvex Mechanics with Applications in Engineering» πραγματοποιήθηκε στις 5 και στις 6 Ιουλίου από το Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, που θέλησε με αυτόν τρόπο να τιμήσει μια μεγάλη μορφή, έναν αναγνωρισμένο διεθνώς Έλληνα επιστήμονα στο χώρο των μεταλλικών κατασκευών του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών, τον Παναγή Παναγιωτόπουλο.

Το διεθνές συνέδριο στο οποίο συμμετείχαν εκατό περίπου σύνεδροι από 22 χώρες, κάλυψε τη θεματολογία που αναφέρεται στο χώρο της μη λείας μηχανικής και των εφαρμογών της στην επιστήμη του μηχανικού.

Την Ελλάδα στο συνέδριο εκπροσώπησε με εισηγήσεις της εθνική επιτροπή από τα πανεπιστήμια της Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.), των Πατρών, των Αθηνών (Ε.Μ.Π.) και της Θράκης (Δημοκρίτειο).

Ο πρόεδρος του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών Γ. Τσώχος στο βήμα του συνεδρίου.

Το συνέδριο τίμησε τη μνήμη του Παναγή Παναγιωτόπουλου που έφυγε από τη ζωή το 1998 με μια αναφορά στο σημαντικό έργο του επάνω στην έρευνα της μη λείας μηχανικής. Ο Παναγής Παναγιωτόπουλος στη διάρκεια της πανεπιστημιακής του θητείας εξέδωσε 11 βιβλία και περίπου 250 εργασίες. Είχε καταφέρει να εκλεγεί καθηγητής στο Εργαστήριο Μεταλλικών Κατασκευών του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στην ηλικία μόλις των 28 ετών. Του είχε απονομηθεί ο τίτλος του επίτιμου καθηγητή στο πανεπιστήμιο RTWH – Aachen το 1981, ενώ είχε εκλεγεί μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και της Academia Europaea μόλις το 1989, το νεότερο τότε μέλος. Η Εθνική Ακαδημία του Λίντσι στη Ρώμη του είχε απονείμει το 1995, τρία χρόνια πριν το θάνατο του το βραβείο Agostinelli.

Το Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών του Α.Π.Θ. τίμησε τη μνήμη του καθηγητή Παναγή Παναγιωτόπουλου με ένα διεθνές συνέδριο για τις εφαρμογές της μηχανικής και των μεταλλικών κατασκευών.

Οι δύο πρώτες διεθνείς εμφανίσεις της Ορχήστρας του Α.Π.Θ.

Οι παρουσιάσεις της Ορχήστρας σε διεθνή φεστιβάλ με τις συνεπακόλουθες έγκριτες κριτικές ενδυναμώνουν τη συγκρότησή της και δίνουν τη συναίσθηση στα μέλη της ότι ανήκουν σε ένα αξιόλογο μουσικό σύνολο. Με τη συνεχιζόμενη υποστήριξη των αρχών του πανεπιστημίου μας, το ζήλο και την προσπάθεια της οργανωτικής επιτροπής και των μελών της, η Ορχήστρα θα μπορεί να διεκδικεί μια ισότιμη θέση ανάμεσα στα άλλα μουσικά σύνολα της πόλης και της χώρας μας.

Η Ορχήστρα του Α.Π.Θ. έλαβε μέρος στο φεστιβάλ “young .euro.classic 2002”, που πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο από 2 ως 18 Αυγούστου, μετά από πρόσκληση της οργανωτικής του επιτροπής. Σ’ αυτό έλαβαν μέρος εθνικές συμφωνικές ορχήστρες νέων από την Τουρκία, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα (Α.Π.Θ.), Λετονία, Ελβετία, Λιθουανία, Βέλγιο, Ουκρανία, Εσθονία και Γερμανία. Οι συναυλίες πραγματοποιήθηκαν στο Konzerthaus am Gendarmenmarkt του Βερολίνου.

Το πρόγραμμα της Ορχήστρας υπό τη διεύθυνση του μαέστρου της Δ. Δημόπουλου περιελάμβανε έργα Ν. Σκαλκώτα (5 ελληνικοί χοροί), Α. Μπαλτά (μουσική για νέους) και Α. Schnittke (Concerto Grosso No 4/ Symphonie No 5). Η επιλογή των έργων δεν ήταν τελείως ελεύθερη, αλλά ακολουθούσε κανόνες που είχαν τεθεί από την οργανωτική επιτροπή. Τη συναυλία προλόγισε η Βίκη Λεάνδρος, που ορίστηκε ως οικοδέσποινα της βραδιάς από τους διοργανωτές. Την εκδήλωση παρακολούθησε πλήθος κόσμου και μέλη της ελληνικής διπλωματικής αντιπροσωπείας. Η παρουσία του πρύτανη και η συνεχής επαφή του με τους φοιτητές ήταν καθοριστική για την τόνωση του ηθικού, καθώς, η εμφάνιση σε τέτοιο χώρο προκαλούσε δέος από μόνη της. Αξίζει να σημειωθεί ότι σχεδόν όλες οι άλλες ορχήστρες ήταν επαγγελματικές ή ημιεπαγγελματικές εθνικές ορχήστρες ή ορχήστρες μουσικών ακαδημιών.

Θετικά σχόλια από το γερμανικό τύπο

Η παρουσία του έντυπου αλλά και ηλεκτρονικού γερμανικού τύπου κατά την περίοδο του φεστιβάλ ήταν μεγάλη και συνεχής. Ειδικότερα, σε ότι αφορά στη συναυλία της Ορχήστρας Α.Π.Θ. διαπιστεύτηκαν περίπου 40 δημοσιογράφοι του μουσικού ρεπορτάζ. Τα σχόλια και οι κριτικές τους σε τρεις γερμανικές εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας ήταν ακριβείς, σημαντικά καλές και πλήρως ενθαρρυντικές για την Ορχήστρα. Η συναυλία απετέλεσε τη μοναδική συναυλία του φεστιβάλ που μεταδόθηκε ραδιοφωνικά ζωντανά σε όλη τη Γερμανία, ενώ στις 17 Οκτωβρίου θα υπάρξει αφιέρωμα για την Ορχήστρα σε γερμανικό τηλεοπτικό κανάλι.

Η οργάνωση του φεστιβάλ ήταν ιδιαίτερα προσεγμένη στη λεπτομέρειά της σε όλα τα θέματα από τα μουσικά μέχρι τη φιλοξενία. Κάθε πρόγραμμα συναυλίας συνοδευόταν από εκτενή σχολιασμό των έργων από ειδικούς, οι οποίοι ήταν και γνώστες του πολιτισμού του κάθε λαού.

Το όλο εγχείρημα της παρουσίας της Ορχήστρας στο Βερολίνο υποστηρίχθηκε οικονομικά από την Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Α.Π.Θ., το Υπουργείο Πολιτισμού, το Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, την Τράπεζα Πειραιώς και το ίδιο το φεστιβάλ. Η αρχική επαφή της ορχήστρας με την οργανωτική επιτροπή του φεστιβάλ έγινε μέσω της οργάνωσης «Jeunesses Mousikales».

Και στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

Στις 27 Ιουνίου η Ορχήστρα παρουσιάστηκε στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης στην εναρκτήρια συνεδρίαση του προγράμματος “EUREKA” κατά την σύνοδο των υπουργών ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ημέρα των μουσείων και το πανεπιστήμιο

της Στέλλας Δρούγου,

καθηγήτριας Τμήματος Ιστορίας
και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.

Η ημέρα των μουσείων (18 Μαΐου) για μια χώρα όπως η Ελλάδα δεν είναι ένας ακόμη συμβατικός εορτασμός. Είναι η ημέρα που προβάλλει ένα από τα ουσιαστικά συνθετικά στοιχεία του σύγχρονου πολιτισμού της χώρας, αλλά και ένα σοβαρό θέμα της πολιτικής πρακτικής της.

Ο μεγάλος θησαυρός των μνημείων δικαιολογεί στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο την ύπαρξη και επιβάλλει τη δημιουργία νέων μουσείων, στα οποία η τέχνη και τα έργα των παλιότερων εποχών προσφέρουν στο σύγχρονο άνθρωπο γνώση, αισθητική απόλαυση και ψυχαγωγία. Σήμερα έρχονται να προστεθούν σ' ολόκληρο τον κόσμο και άλλης μορφής και περιεχομένου μουσεία, στα οποία εκτίθενται έργα της Φύσης, της Τεχνολογίας και κάθε λογής ανθρώπινης δραστηριότητας, έτσι ώστε να γίνονται κατανοητά στο ευρύ κοινό. Είναι φανερό ότι η σύγχρονη κοινωνία με τη βοήθεια της αρχιτεκτονικής, της αισθητικής και της επιστήμης, έχει στη διάθεσή της ένα εξαιρετικό μέσο εκπαίδευσης και πολιτισμού, αλλά και ένα χώρο πρωτότυπης και πρωτογενούς δημιουργίας.

Ήταν φυσικό και αναμενόμενο το πανεπιστήμιο να περιλαμβάνει στις δραστηριότητές του τη συγκρότηση συλλογών και μουσείων, όπως ακριβώς συμβαίνει στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο με πολύ αξιόλογες μουσειακές μονάδες. Το Τελλόγλειο Μουσείο με τη σύγχρονη τέχνη του, το Μουσείο των Εκμαγείων του Τομέα της Αρχαιολογίας και η Λαογραφική Συλλογή, είναι ίσως τα πλέον γνωστά και οργανωμένα από τα πολυάριθμα ανάλογα του πανεπιστημίου μας και τα οποία εξυπηρετούν κατ' αρχήν την εκπαιδευτική διαδικασία. Η ξεχωριστή αυτή ιδιότητα των πανεπιστημιακών συλλογών τις διαφοροποιεί όμως ίσως κατά τη δυνατότητα τους να υποδέχονται το ευρύ κοινό, στοιχείο απαραίτητο για τη λειτουργία και το στόχο του μουσείου.

Οι συλλογές και τα μουσεία του πανεπιστημίου είναι προφανώς σημαντικά "όργανα" για την εκπαίδευση των φοιτητών, και όμως μπορούν να αποδειχθούν συγχρόνως χώροι συνάφειας με την κοινωνία "έξω των τειχών", φανερώνοντας ακριβώς τον κοινωνικό ρόλο του πανεπιστημίου. Η κατάλληλη οργάνωση και σωστή επάνδρωση μπορεί να δημιουργήσει εκείνες τις συνθήκες υποδοχής του ευρύτερου κοινού και μάλιστα για θέματα και αντικείμενα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Παράλληλα δίνεται η ευκαιρία στο πανεπιστήμιο να εκθέσει στο κοινό αυτό τις έρευνες και τα επιτεύγματά του με τρόπο πρωτότυπο. Για τους λόγους αυτούς η κατάλληλη οργάνωση και η προβολή των μικρών αυτών πανεπιστημιακών μονάδων αναδεικνύουν ένα σοβαρό έργο της ακαδημαϊκής κοινότητας που μπορεί να αποφέρει σπουδαίους καρπούς παιδείας και πολιτισμού.

Η κατάλληλη οργάνωση και η προβολή των μικρών αυτών πανεπιστημιακών μονάδων αναδεικνύουν ένα σοβαρό έργο της ακαδημαϊκής κοινότητας που μπορεί να αποφέρει σπουδαίους καρπούς παιδείας και πολιτισμού.

Η ετήσια συνάντηση ελληνικής γλωσσολογίας

Πραγματοποιήθηκε και φέτος στις 17-19 Μαΐου η 23^η ετήσια συνάντηση του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Η συνάντηση, μετρίοφρων χαρακτηρισμός του μόνου πολυετούς συνεδριακού θεσμού σε ολόκληρη την Ελλάδα, έχει ως αντικείμενο τη μελέτη της ελληνικής γλώσσας από όλες τις οπτικές γωνίες: συγχρονική, διαχρονική, θεωρητική, συγκριτική/τυπολογική, εφαρμοσμένη. Και εφέτος υπήρχε υψηλή συμμετοχή γλωσσολόγων και φιλόλογων, γεγονός που αποδεικνύει την αναθέρμανση του ενδιαφέροντος για τη γλωσσική επιστήμη στην Ελλάδα τα τελευταία είκοσι χρόνια και επιβεβαιώνει το κύρος των Ετήσιων Συναντήσεων του Τομέα Γλωσσολογίας του Α.Π.Θ. ως κορυφαίου θεσμού στην Ελλάδα για την προώθηση της ελληνικής γλωσσολογίας.

Το συνέδριο τίμησαν και φέτος με ανακοινώσεις εξέχουσες προσωπικότητες της ελληνικής γλωσσολογίας, όπως ο G. Drachman και η A. Malikouti-Drachman, πολλοί καθηγητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό και μέλη Δ.Ε.Π. σχεδόν από το σύνολο των φιλολογικών και παιδαγωγικών τμημάτων της χώρας. Εντυπωσιακή ήταν η παρουσία και η ενεργή συμμετοχή μεταπτυχιακών φοιτητών από όλη την Ελλάδα, και το εξωτερικό, που απέδειξε περίτρανα ότι όλοι οι κλάδοι της γλωσσολογίας συγκεντρώνουν το ερευνητικό ενδιαφέρον νέων επιστημόνων.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΗ

Διεθνές συνέδριο για την τραγωδία και τον Αριστοτέλη

Μια αναδρομή στην αρχαία τραγωδία μέσα από το πέρασμα τριών αιώνων πραγματοποιήσε κατά τη διάρκεια των εργασιών του το 1^ο διεθνές συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στην Ουρανούπολη της Χαλκιδικής. Το συνέδριο είχε τον τίτλο «Η τραγωδία τότε και τώρα, από τον Αριστοτέλη στην 3^η χιλιετία» και πραγματοποιήθηκε από τις 19 ως τις 22 Σεπτεμβρίου στα αρχαία Στάγειρα, την πατρίδα του κορυφαίου Έλληνα φιλοσόφου, του Αριστοτέλη.

Το συνέδριο ασχολήθηκε με θέματα διεπιστημονικού χαρακτήρα και οι επιστήμονες που συμμετείχαν από όλο τον κόσμο, εξέφρασαν τις απόψεις τους επάνω σε θέματα φιλοσοφίας, φιλολογίας, συγκριτικής γραμματολογίας, θεατρολογίας, κοινωνιολογίας και ψυχαναλυτικής θεωρίας. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν επιστημονικές εισηγήσεις, εργαστήρια, εκθέσεις και προβολές.

Για την διοργάνωση του συνεδρίου συνεργάστηκαν τα υπουργεία Οικονομικών και Πολιτισμού, καθώς επίσης και τα πανεπιστήμια Αριστοτέλειο της Θεσσαλονίκης, Εθνικό Καποδιστριακό των Αθηνών, τα πανεπιστήμια της Ρώμης και του Μιλάνου.

Οι άξονες, στους οποίους κινήθηκαν οι εργασίες του συνεδρίου, ήταν η πρακτική της τραγωδίας και η θεωρητικοποίησή της από τον Αριστοτέλη.

Στο πλαίσιο των παράλληλων εκδηλώσεων του συνεδρίου, πραγματοποιήθηκε και μια πολύ σημαντική έκθεση ζωγραφικής με θέμα «Η ποιητική της εικόνας». Στην έκθεση παρουσιάστηκαν τα έργα τεσσάρων ελλήνων και ισάριθμων ιταλών ζωγράφων, σε μια προσπάθεια να «συνομιλήσουν» μεταξύ τους επάνω στην αριστοτελική άποψη για την τραγωδία.

Με τη συνεργασία των
πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης,
Αθήνας, Ρώμης και Μιλάνου
πραγματοποιήθηκε στην
Ουρανούπολη διεθνές
συνέδριο για τον Αριστοτέλη,
την φιλοσοφική σκέψη και την
τραγωδία μέσα στο πέρασμα
των αιώνων.

Κλαγγή πέλει ουρανόθι προ: ουκ επί παγκοσμίαις ημέραις μόνον ζήσεται άνθρωπος

*Η αλλαγή της συνείδησής μας, ο αυτοπεριορισμός και το φρονείν
θα θέσουν τα όρια που ο ίδιος ο άνθρωπος δεν πρέπει να υπερβεί,
αποφεύγοντας έτσι την «ύβριν» έναντι του περιβάλλοντος.*

«**Α**νθρακες, λοιπόν, ο θησαυρός» και για να είμαστε περισσότερο ακριβολόγοι «διοξειδίο του άνθρακα ο θησαυρός» στο Γιοχάνεσμπουργκ. Έτσι επιβεβαιώθηκαν εκείνοι οι οποίοι δεν τολμούσαν καν να αναφέρουν το όνομα της πόλης της Ν. Αφρικής που φιλοξένησε την τελευταία παγκόσμια συνάντηση για την αειφορική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Αντ' αυτού, συμβολικά γραφόταν «**Rio + 10**», υπονοώντας ότι η τελευταία συνάντηση θα ήταν εξίσου «ισχνή» σε αποφάσεις, όπως ακριβώς και η προηγούμενη στο Ρίο, πριν από 10 έτη. Έτσι, ο τότε χαρακτηρισμός «πράσινο ξέπλυμα χρήματος» επανήλθε σήμερα ως «αιφορία συμφερόντων».

Το αδιέξοδο, όσο μπορεί κανείς να κρίνει απ' όλα αυτά που είδαν το φως της δημοσιότητας μέχρι σήμερα, μάλλον

πλήρες, τόσο σε θέματα που άπτονται του περιβάλλοντος, όσο και σε θέματα καταπολέμησης της φτώχειας. Η απουσία του «πλανητάρχη» ήταν σίγουρα συμβολική και προειδοποιητική για το τι πρόκειται να ακολουθήσει... Εξάλλου η γενική άποψη είναι ότι ο κύριος υπεύθυνος, της αποτυχίας της συνάντησης και της «ήττας του περιβάλλοντος» ήταν οι ΗΠΑ οι οποίες δεν δέχτηκαν να δεσμευτούν με συγκεκριμένους χρονικούς και ποσοτικούς στόχους, μεταφέροντας τα πάντα στην ιδιωτική πρωτοβουλία.

«Συμφωνία» φαίνεται να επιτεύχθηκε μόνο σε θέματα βιοποικιλότητας και αλιείας, στην ουσία όμως αποδυναμώνοντας την ισχύουσα σύμβαση της Χάγης για την πρώτη (βιοποικιλότητα) και τις αποφάσεις του ΟΗΕ για τη δεύτερη (αλιεία). Χαρακτηριστική, εξάλλου, είναι και η δήλωση

του **Θανάση Χριστοδούλου**,
επικουρου καθηγητή
Δασολογίας και Φυσικού
Περιβάλλοντος Α.Π.Θ.

*Η αλλαγή της συνείδησής
μας, ο αυτοπεριορισμός και
το φρονείν (έναντι
παγκόσμιων ημερών και
συνδιασκέψεων κορυφής) θα
θέσουν τα όρια που ο ίδιος
ο άνθρωπος δεν πρέπει να
υπερβεί, αποφεύγοντας έτσι
την «ύβριν» έναντι του
περιβάλλοντος.*

Ονειροφωτογραφία της μάνας-γης (Πηγή: Θ. Χριστοδούλου).

Υπερβοσκημένη έκταση
μετά από δασική
πυρκαγιά στη Σιθωνία
Χαλκιδικής
(Πηγή: Θ. Ζάγκας).

Μεσογειακό τοπίο στη
Σιθωνία Χαλκιδικής
(Πηγή: Θ. Ζάγκας).

Καμμένες και μη
εκτάσεις στη
Μεταμόρωση
Χαλκιδικής
(Πηγή: Θ. Ζάγκας).

του Γάλλου προέδρου, Ζακ Σιράκ: «Το σπίτι μας καίγεται. Αν συνεχίσουμε έτσι, τότε χρειαζόμαστε άλλον ένα πλανήτη».

Οι παγκόσμιες ημέρες εορτασμών

Οι κάθε είδους, λοιπόν, παγκόσμιες ημέρες εορτασμών, μαζί με τις παγκόσμιες συναντήσεις κορυφής, όσον τουλάχιστον αφορά στο περιβάλλον, πενιχρά μόνο αποτελέσματα προσφέρουν. Σε ό,τι δε αφορά στις πρώτες, φαίνεται (αν δεν αποδεικνύεται) ότι έχει επέλθει ένας κορεσμός στα εκάστοτε ακροατήρια και το βήμα απ' όπου εκφωνούνται αναλύσεις,

παραινέσεις και νουθεσίες έχει μάλλον μεταβληθεί σε χώρο προβολής και μόνο των συμμετεχόντων.

Έτσι, μοιάζει σαν να αναφωνούμε μόνο τη λέξη «μανθρασπέντα», δηλαδή τη μαγική, μυστηριώδη και παντοδύναμη εκείνη λέξη που πρόφερε στην Ανατολή, το πνεύμα του καλού για να υποτάξει τις δυνάμεις του κακού και του σκότους... Ή ίσως φαίνεται να μας κατέχει μια μοιρολατρία, που στην ουσία σημαίνει τάση για απόσχιση ευθυνών.

Ο ίδιος όμως ο Ευριπίδης τόνιζε ότι «επιβεβαιώνουμε και προκαλούμε τη μοίρα μας μέσα από τα πάθη μας». Τα «πάθη», λοιπόν, και η «ύβρις», όπως καθόριζαν την τελευταία Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης, αιτίες καταστροφής των γήινων οικοσυστημάτων. Διότι τι άλλο είναι η «ύβρις» αν όχι «αυθάδης βία, πηγάζουσα εκ της συναισθήσεως υπερβολικής δυνάμεως ή εξ υπερβολικού πάθους»; Ένα πάθος που οδηγεί τον άνθρωπο όχι στην «κορύφωση» αλλά στην αυτοκαταστροφή του. Ενώ από την άλλη πλευρά κάνουμε λάβαρό μας το ατομικό έναντι του συλλογικού συμφέροντος (εξάλλου τούτο συνήθως επιδιώκουν και οι κάθε είδους εξουσίες), αλλά παράλληλα προβάλλουμε τη συλλογική ευθύνη (για τα δεινά του πλανήτη) έναντι της ατομικής. Τον «πόνον», εν κατακλείδι, που προκαλούμε στον πλανήτη Γη, τον θεωρούμε, με ένα διεστραμμένο τρόπο ως «ανάποδη χαρά», αλλά εν τέλει μένει στη συνείδησή μας μόνο ο όρος «χαρά» και λόγω προσωπικών και κοντόφθαλμων ωφελιών, προχωράμε ακάθεκτοι για την κατάκτηση αυτών που έχουν απομείνει...

Θρησκεία-πανεπιστήμιο

Οι τελευταίες εξελίξεις με τους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης και τα αδιέξοδα της συνάντησης του Γιοχάνεσμπουργκ, διαψεύδουν τη θέση του Νίτσε ότι «αν δεν υπήρχε Θεός, όλα θα επιτρέπονταν» και οδηγεί στη διατύπωση ακόμα και ακραίων θέσεων, όπως αυτή του Lynn White Jr, ότι δηλαδή «η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας δεν πρόκειται να μας βγάλει από τη σημερινή κρίση, μέχρις ότου βρούμε μια νέα θρησκεία ή αναθεωρήσουμε την παλιά». Ενώ, με τις διαψεύσεις και τις αμφισβητήσεις αυτές ουσιαστικά επιβεβαιώνουμε τη θέση του Οδυσσέα Ελύτη, ότι «αν δεν στηρίζεις το ένα σου πόδι έξω από τη Γη ποτέ σου

«ΔΙΟΞΕΙΔΙΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ» ΤΟΥ ΓΙΟΧΑΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ

δεν θα μπορέσεις να σταθείς πάνω της».

Σε επίπεδο πανεπιστήμιου, είναι αξιοπρόσεκτη η θέση του καθηγητή-στοχαστή Γ. Γραμματικάκη, ότι «η παραγωγή επιστημονικών δημοσιεύσεων προέχει της αναζήτησης κάποιας ουσιαστικής αλήθειας». Παράλληλα δε η όλο και περισσότερο ενισχυμένη θέση των υπευθύνων ότι οι φοιτητές- φοιτήτριες πρέπει να παίρνουν γνώσεις με χρηστική και μόνο αξία, οδηγούν στον αποκλεισμό της «θέασης του όλου» ή στην αδυναμία να προσδιορίσει κάποιος που κείται το «καίριο».

Αλλαγή συνείδησης

Για να μπορούμε, λοιπόν, «αιεφορικά» να αναφωνούμε:

*ΕΣΥ (το Περιβάλλον) το ανθύλλιο
άλικης βαγξίας -
σε νεόδητους ομόκεντρους
κύκνειους κύκλους οδηγείς
κι ΕΓΩ ως νούφαρο -
τη νεόδητη σαγήνη
των κυμάτων παγιδεύοντας*

απαιτείται μια αλλαγή, που θα προκύψει μέσα από την αλλαγή της ίδιας της συνείδησής μας. Μια αλλαγή συνείδησης που θα λειτουργήσει ως γενεσιουργός δύναμη της προστασίας του περιβάλλοντος. Πρόκειται φυσικά για μια διαδικασία οδυνηρή, σίγουρα όμως καρποφόρα. Εξάλλου μόνο

έτσι, σύμφωνα με το Γ. Τσαρούχη, θα πειθαρχήσουμε στη πίστη μας, αφού δηλαδή πρώτα θα τη έχουμε βρει ή θα την έχουμε αναθεωρήσει. Παράλληλα πρέπει και μπορεί να αξιοποιηθεί το μεγαλείο της τέχνης, αφού αυτή δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια διαδικασία μέσω της οποίας διερευνούμε το εσωτερικό και το εξωτερικό μας περιβάλλον και μαθαίνουμε να ζούμε με αυτά.

Ή, διαφορετικά, για να μπορέσουμε να προστατεύσουμε τη μάνα-γη και να ζήσουμε μέσα στη «χαρά» θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας τους στίχους του Ν. Βρετάκου:

*Ξέρεις τι είναι, Θεέ μου, να θωρώ το νερό,
τη μολόχα, το βράχο
και να σκέπτομαι
πως ενώ μ' έχεις κάνει βασιλιά του νερού,
βασιλιά των φυτών και των βράχων
δεν έζησα ούτε μια μέρα τους
διαφορετικά θα προβάλλουμε την κάθε
είδους «λύπη» σ' όλες τις εκφάνσεις της
ζωής μας.*

Συνοψίζοντας, η αλλαγή της συνείδησής μας, ο αυτοπεριορισμός και το φρονεΐν (έναντι παγκόσμιων ημερών και συνδιασκέψεων κορυφής) θα θέσουν τα όρια που ο ίδιος ο άνθρωπος δεν πρέπει να υπερβεί, αποφεύγοντας έτσι την «ύβριν» έναντι του περιβάλλοντος.

Το Α.Π.Θ. συμμετέχει στη HELECO 2003

Στις βασικές δραστηριότητες του Συμβουλίου Περιβάλλοντος το ακαδημαϊκό έτος 2002/2003 συγκαταλέγεται ο συντονισμός της εκπροσώπησης του Α.Π.Θ. στην 4^η Διεθνή Έκθεση για την Τεχνολογία Περιβάλλοντος HELECO 2003 που θα λειτουργήσει στο εκθεσιακό κέντρο της HELEXPO στην Αθήνα από 30 Ιανουαρίου ως 2 Φεβρουαρίου 2003.

Η HELECO οργανώνεται από το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας και αποτελεί τη σημαντικότερη εκδήλωση του είδους στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ευρύτερα της Μεσογείου. Η συμμετοχή του Α.Π.Θ. στην έκθεση συνίσταται στην οργάνωση περιπτέρου, στο οποίο θα παρουσιασθούν συγκεντρωτικά με τη βοήθεια καταλλήλων αφισών οι δραστηριότητες του ιδρύματος σε θέματα περιβάλλοντος.

Στο περίπτερο θα διανέμονται επίσης ο ενημερωμένος Οδηγός Περιβαλλοντικής Έρευνας του Α.Π.Θ. και έντυπο υλικό σχετικά με ερευνητικές δραστηριότητες και πεδία παροχής υπηρεσιών εργαστηρίων και τομέων του Α.Π.Θ. που δραστηριοποιούνται σε θέματα περιβάλλοντος.

Πληροφορίες σχετικά με το Συμβούλιο Περιβάλλοντος και τη σχεδιαζόμενη εκπροσώπηση του Α.Π.Θ. στη HELECO 2003 παρέχει ο συντονιστής του Συμβουλίου καθ. Ν. Μουσιόπουλος (τηλ. 0310 996011, ηλεκτρ. διεύθυνση: moussio@eng.auth.gr).

ΜΙΑ ΣΤΗΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Από αυτό το τεύχος η «Πανεπιστημιούπολη» εγκαινιάζει μια στήλη αφιερωμένη σε θέματα περιβάλλοντος. Μέσω αυτής το Συμβούλιο Περιβάλλοντος του Α.Π.Θ. θα ενημερώνει την πανεπιστημιακή κοινότητα και γενικώς το αναγνωστικό κοινό του περιοδικού για τις σχετικές δραστηριότητες του πανεπιστημίου σε θέματα περιβάλλοντος. Το Συμβούλιο Περιβάλλοντος του Α.Π.Θ. συγκροτήθηκε με απόφαση της συγκλήτου του Α.Π.Θ. με σκοπό τη χάραξη της πολιτικής σχέσης του πανεπιστημίου με το περιβάλλον.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους στόχους και τους άξονες δράσης του Συμβουλίου μπορούν να βρεθούν στην ιστοσελίδα:
http://aix.meng.auth.gr/sympar/index_gr.htm.

**«Νέα παγκόσμια
τάξη πραγμάτων»:
Και κάποιες
άλλες σκέψεις...**

Με αφορμή το αφιέρωμα του προηγούμενου τεύχους της «Πανεπιστημιούπολης» στη «Νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων» που αναφερόταν στη δυναμιτιστική ενέργεια στο κέντρο της Νέας Υόρκης στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 και στην επακολουθείσα αμερικανική επίθεση στο Αφγανιστάν ο ομότιμος καθηγητής της Νομικής του Α.Π.Θ. Φαίδων Κοζύρης διατυπώνει σε επιστολή

που έστειλε προς το περιοδικό με τίτλο «Ο «αντιαμερικανισμός» σε αναζήτηση μέτρου» ορισμένες δικές του σκέψεις. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο κ. Κοζύρης στο εισαγωγικό του σημείωμα «Επιτρέψατέ μου να διατυπώσω κάποιο αντίλογο στο αντιαμερικανικό πνεύμα διάχυτο στη «Νέα Παγκόσμια Τάξη Πραγμάτων»! Κι αυτό όχι γιατί η Αμερική

Ο «αντιαμερικανισμός» σε αναζήτηση μέτρου

του **Φαίδωνος Κοζύρη**,
ομότιμου καθηγητή Νομικής Α.Π.Θ.
και Πανεπιστημίου Οχάιο, ΗΠΑ

Θέμα πρώτο: Υπερδύναμη: και λοιπόν;

Σύμφωνοι, η Αμερική είναι μια μεγάλη δύναμη, υπερδύναμη, σε ορισμένα τώρα η μόνη υπερδύναμη. Συγκριτικά μάλιστα είναι μια σχετικά «καλή» υπερδύναμη έναντι π.χ. ενός νικηφόρου Τρίτου Ράιχ ή της Ε.Σ.Σ.Δ., και μια εσωτερικά «δημοκρατική» υπερδύναμη (κι έτσι με πνεύμα «λαϊκίστικο» εκλέγει καουμπόυδες κι όχι φιλοσόφους στην προεδρία της!). Όμως υπήρξαν και άλλες τέτοιες δυνάμεις στην ιστορία (π.χ. Αθηναϊκή Συμπολιτεία, Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, Βρετανική Αυτοκρατορία, Ναπολεόντειος Γαλλία, Γερμανία, Ε.Σ.Σ.Δ. κ.ά.) και το μέλλον άδηλον. Μάλιστα η Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία συμμετέχουμε, πάει να γίνει υπερδύναμη.

Η διεθνής κοινωνία είναι έτσι οργανωμένη ώστε δεν προβλέπεται η διάσπαση των μεγάλων δυνάμεων. Και οι μεγάλες δυνάμεις ασκούν ιδιάζουσα εξουσία και ως ένα βαθμό αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί σαν «ιμπεριαλισμός». Έχουμε τίποτα εφικτό να αντιπροτείνουμε; Να επιβληθεί μέγιστο μέγεθος κάθε χώρας; Να συνεργασθούν οι μικρές χώρες εναντίον των υπερδυνάμεων (πρβλ. την μακαρία τη μνήμη κίνηση των «αδελμεύτων»); Να δημιουργηθεί μια παγκόσμια κυβέρνηση για τα κοινά του πλανήτη και να ομοσπονδιοποιηθεί η υφήλιος για τα άλλα σε μικρές κοινότητες-πολιτείες; Εδώ χωράει συζήτηση έστω και κάπως ουτοπιστικά. Αλλά το να φθονούμε τις υπερδυνάμεις με αντιφιλιππικές κορώνες δεν είναι ιδιαίτερα έλλογο.

Θέμα δεύτερο: Υπερδύναμη και εθνικό συμφέρον

Σύμφωνοι, δικαιούμαστε να αξιολογήσουμε από έξω τη συμπεριφορά των υπερδυνάμεων με κάποια κριτήρια. Όπως όμως όλοι ξέρουμε, εμείς διατυμπανίζουμε με περηφάνια ότι η εξωτερική μας πολιτική μοναδικό γνώμονα έχει το «εθνικό συμφέρον». Είναι άραγε έλλογο να απαιτούμε από τις υπερδυνάμεις να κάνουν κάτι άλλο; Το πρώτο ζητούμενο, λοιπόν, δεν είναι ένας φιλελληνισμός ή φιλοαμερικανισμός αλλά η ανεύρεση εκείνων των σημείων όπου υπάρχει σύμπτωση συμφερόντων Ελλάδος-Αμερικής, ενόψει μάλιστα των μακροχρονίων καλών και συμμαχικών σχέσεων. Και δεύτερο ζητούμενο είναι η αναγνώριση των κοινών συμφερόντων προς όφελος όλων κυρίως διαμέσου των θεσμών και κανόνων του διεθνούς δικαίου προς τη διεθνή ειρήνη, δημοκρατία και ευημερία. Έτσι, δεν είναι έλλογο να περιμένουμε από την Αμερική να «προστατεύει» την Ελλάδα ή να συμβάλλει στη δημιουργία κανόνων εναντίον των συμφερόντων της και προς όφελος της Ελλάδας. Και η Ελλάδα βέβαια αντίστοιχα το ίδιο.

Θέμα τρίτο: Σημεία αιχμής

Σύμφωνοι, έχουμε λόγους να διαφωνούμε με ορισμένες πράξεις-πολιτικές της Αμερικής. Μάλιστα, να μην ξεχνούμε ότι η αυστηρότερη κριτική της Αμερικής γίνεται

είναι έξω από κριτική (το αντίθετο μάλιστα, λόγω του δεσποζόντος ρόλου της) αλλά γιατί κάθε κριτική για να είναι πειστική και εύστοχη πρέπει να είναι έλλογη. Εδώ χρειάζεται μεγάλη προσοχή διότι η άλογη κριτική ζημιώνει την όλη υπόθεση, με άλλα λόγια λειτουργεί ο νόμος Γκρέσαμ και ο κακός αντιαμερικανισμός περιθωριοποιεί και διώχνει τον καλό. Στο κείμενό μου

διατυπώνω ορισμένες απλές, έστω και απλοϊκές, σκέψεις, χρήσιμες όμως επειδή συχνά αγνοούνται.»

Δημοσιεύουμε το άρθρο του κ. Κοζύρη για να ακουστεί και κάποιος αντίλογος. Η σύνταξη του περιοδικού όμως αισθάνεται την ανάγκη να διευκρινίσει, ότι τα ενυπόγραφα άρθρα, όπως και αυτά του αφιερώματος στο προηγούμενο τεύχος,

εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους και επί της ουσίας του περιεχομένου τους δεν παρεμβαίνει. Επομένως, το φιλοαμερικανικό ή αντιαμερικανικό πνεύμα δεν θα μπορούσε σε καμιά περίπτωση να καθορισθεί από τη συντακτική επιτροπή. Είναι απόρροια των απόψεων των συντακτών των άρθρων, που είναι απόλυτα σεβαστές.

από μέσα, και με βάσιμη επιχειρηματολογία και όχι με τις επιφανειακές κοινοτοπίες που ακούμε από τους παντογνώστες και πανσόφους του εξωτερικού.

Πριν μπούμε σε λεπτομέρειες, όμως, να διευκρινίζουμε κάτι πολύ απλό. Οι σκληρότερες και καταστρεπτικότερες συγκρούσεις στην υφήλιο είναι ανάμεσα σε γείτονες που συνεχίζουν να ερίζουν για γη, πλουτοπαραγωγικές πηγές και επιρροή. Οι φοβερές πρόσφατες γενοκτονίες στην Αφρική δεν μας αφήνουν να το ξεχνούμε. Το να αποδίδουμε όλα αυτά στις μεγάλες «αποικιοκρατικές» δυνάμεις της Δύσης είναι τόσο απλοϊκό, όσο και να τις θεωρούμε εντελώς αμέτοχες. Όμως ένας σωστός κώδικας συμπεριφοράς των τρίτων σε γειτονικούς καυγάδες είναι πολύ δυσκολότερος από ότι φανταζόμαστε. Συνήθως κρίνουμε επεμβάσεις μονόπλευρα, μόνο όσο και όπου μας συμφέρει!

Θέμα τέταρτο: Επιλογές και λεπτομέρειες

Όσον αφορά τις διαφωνίες καθεαυτές, πρώτα πρέπει να λάβουμε θέση σε ένα πολύ βασικό ερώτημα: Συμφωνούμε και συντασσόμαστε με την απόφαση της Αμερικής μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο να αντιμετωπίσει τον κομμουνισμό σαν εχθρό, ιδίως στην Ευρώπη, αντί να αποσυρθεί στο καβούκι του απομονωτισμού της κι ότι θέλει ας γίνει; Η δική μου γενική απάντηση είναι θετική χωρίς αυτό να σημαίνει συμφωνία σε όλες τις επιμέρους επιλογές. Αλλά ας είμαστε επιφυλακτικοί απέναντι στη δαιμονοποίηση της Αμερικής από εκείνους που θα ονειρεύονταν την επικράτηση της Σοβιετικής Ένωσης και ιδεολογίας στον κόσμο.

Τώρα όσον αφορά τις επιλογές, ας συγκεκριμενοποιήσουμε ορισμένες τοποθετήσεις:

■ Ελληνικός εμφύλιος πόλεμος και αγγλοαμερικανική επέμβαση μετά το 1946.

Σίγουρα η επέμβαση είχε και τραγικά αποτελέσματα: στήριξε τα αντιδραστικά στοιχεία και θυσίασε ένα μεγάλο κομμάτι της πρωτοπορίας, εκείνων των Ελλήνων που πίστευαν και αγωνίζονταν για ένα καλύτερο αύριο. Αλλά τι θα γινόταν χωρίς αυτή την επέμβαση; Άραγε θάταν καλύτερα η Ελλάδα αν έμπαινε στο Ανατολικό Μπλοκ π.χ. σαν τη

Βουλγαρία; Τόσο οι εξελίξεις στην περιοχή των Βαλκανίων όσο και οι αποκαλύψεις που ολοένα έρχονται στην επιφάνεια όσον αφορά την ηγεσία και τις πρακτικές του «δημοκρατικού» στρατοπέδου δικαιολογούν σοβαρές επιφυλάξεις.

■ **Πόλεμος στο Βιετνάμ.** Έχουμε δίκιο να κατηγορούμε την Αμερική για δύο τουλάχιστον πράγματα. Πρώτον, διάβασε λάθος το πρόβλημα. Μια πατριωτική, αντιαποικιακή εξέγερση υπό ικανή ηγεσία ερμηνεύτηκε κυρίως σαν κομμουνιστική επεκτατική σκευωρία στην σκακιέρα της παγκόσμιας επικράτησης. Δεύτερον, χρησιμοποιήθηκαν απάνθρωπα πολεμικά μέσα που μετέτρεψαν τη χώρα σε κρανίου τόπο και, τουλάχιστον κατ' αποτέλεσμα, οδήγησαν σε γενοκτονία.

Ομολογώ ότι χάρηκα που η Αμερική «έχασε» τον «υβριστικό» πόλεμο αυτό αν και δεν είμαι σίγουρος ότι έμαθε το σωστό μάθημα. Κατά μία άποψη, έπρεπε να χρησιμοποιηθούν σκληρότερα ακόμη μέσα, και κατά μια άλλη, και σχετιζόμενη, η Αμερική δεν πρέπει να επεμβαίνει παρά μόνο όταν είναι σίγουρο ότι θα κερδίσει χωρίς μεγάλες απώλειες. Πρέπει όμως να παραδεχτούμε ότι η Αμερική θυσιάσε κι αυτή πολλά στον πόλεμο αυτό και ότι η επέμβαση είχε και κάποιο θετικό αντίκτυπο στην καταπολέμηση του επεκτατικού κομμουνισμού.

■ **Κόσσοβο.** Άλλο κακό διάβασμα της υπόθεσης, σε συνδυασμό με αυτά που έγιναν στη Βοσνία, και εμπλοκή, υπό ευρωπαϊκή –κυρίως γερμανική, αγγλική– αλλά και ισλαμική, επιρροή και παραπλάνηση, στα εσωτερικά της Γιουγκοσλαβίας και στη δαιμονοποίηση του σερβικού λαού. Επίσης άλλη απαράδεκτη χρησιμοποίηση της στρατιωτικής υπεροπλίας υπό συνθήκες που πλησιάζουν τη γενοκτονία και μάλιστα για την υποτιθέμενη διεθνή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ενόψει μάλιστα των πρόσφατων εξελίξεων, ας ελπίσουμε ότι η Αμερική θα ξανασκεφτεί αυτά που έγιναν και θα παρακάμψει τις παρερμηνείες της κλίκας περί την 'Όλμπραϊτ. Να θυμηθούμε ότι εδώ φταίει και το λάθος μάθημα από το Βιετνάμ.

■ **Μεσανατολικό.** Η σύγκρουση των βασανισμένων λαών της Παλαιστίνης και του Ισραήλ για γη συνεχίζεται υπό τραγικές συνθήκες και πρέπει να παραδεχτούμε ότι φταίνει και οι δυο πλευρές που δεν μπόρεσαν να ελέγξουν τους εξτρεμιστές τους. Η Αμερική βρίσκεται σε δίλημμα: παραμένει μεν παραδοσιακός σύμμαχος του Ισραήλ και λόγω της πολιτικής δύναμης των Εβραίων, αλλά, και λόγω του πετρελαίου, επιδιώκει καλές σχέσεις με τις γειτονικές ισλαμικές χώρες. Και τα δύο αυτά «συμφέροντα» είναι νόμιμα και, νομίζω, ότι την Αμερική πράγματι θα τη βόλευε μια λογική επίλυση του Μεσανατολικού. Στην Ελλάδα παρατηρούμε μια μονόπλευρη στήριξη των Παλαιστινίων και είναι ιδιαίτερα λυπηρό ότι τα τρομοκρατικά εγκλήματα των «μαρτύρων του Ακτσά» εναντίον του άμαχου πληθυσμού του Ισραήλ περνούν σχεδόν απαρατήρητα. Και προσοχή, άλλο να θαυμάζουμε την γενναιότητα των αυτοκτονούντων κι άλλο να συμφωνούμε με αυτό που κάνουν και ιδίως με τη στρατηγική της «τρομοκρατίας». Το ότι θαυμάζαμε τους «καμικάζι» (που μάλιστα χτυπούσαν στρατιωτικούς στόχους και μόνο) δεν σημαίνει ότι συντασσόμαστε με την πολιτική της Ιαπωνίας κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

■ **Τρομοκρατία.** Κάνουν λάθος όσοι νομίζουν ότι ο αμερικανικός λαός «φοβήθηκε» λόγω της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και ιδίως ότι έτσι θα είναι πιο υποχωρητικός έναντι των θέσεων των δραστών. Αντίθετα, η θέλησή του χαλυβδώθηκε και εγκρίνει τη χρήση σκληρότερων μέτρων για την πάταξή τους. Το αν είναι τα μέτρα αυτά αποτελεσματικά (όπως και του Ισραήλ στη Γάζα) είναι θέμα συζητήσιμο αλλά στο επίπεδο των μέσων, όχι του σκοπού. Και να το πούμε ξεκάθαρα: η τέτοια «τρομοκρατία» είναι απαράδεκτη όσο νόμιμες μπορεί να είναι οι απαιτήσεις που επιδιώκει. Αλίμονο αν πρέπει να περιμένουμε να λυθούν όλα τα προβλήματα της υψηλίου προτού καταδικάσουμε καταρχήν και ειλικρινά την τρομοκρατία.

Και μια παρένθεση: στους τοίχους του πανεπιστημίου διάβασα ότι «τρομοκρατία είναι η μισθωτή εργασία». Το σύνθημα σωστό στο βαθμό που ο κάθε καταναγκασμός ταυτίζεται με την τρομοκρατία. Κατά συνέπεια, μακάρι να γίνεται να ζούμε όλοι σαν ελεύθεροι επαγγελματίες. Αλλά αν θέλουμε να μιμηθούμε τα «πετεινά του ουρανού», ας έχουμε υπόψη ότι σε ένα κόσμο με γεράκια και με πείνα ο σώζων εαυτόν σωθήτω. Οι απλές αλήθειες του Χόμπερς φαίνεται ότι δεν έγιναν ακόμη κατανοητές!

■ **Ελληνοτουρκικά.** Το θέμα ανεξάντλητο, αρκεί να πούμε εδώ ότι η Αμερική σωστά από τη δική της πλευρά θέλει να τα έχει καλά και με τις δύο χώρες και ότι σωστά είναι επιφυλακτική έναντι των μαξιμαλιστικών απόψεων της κάθε πλευράς. Και ναι μεν, λόγω του ρόλου της στο παρελθόν, δεν μπορεί να «νίπτει τας χείρας» για το τι γίνεται σήμερα αλλά όχι και να περιμένουμε ότι θα μας λύσει όλα τα προβλήματα. Οι τεράστιες δικές μας ευθύνες πρέπει κι αυτές να μπουν στο λογαριασμό.

Θέμα πέμπτο: Οι στόχοι του καλού αντιαμερικανισμού

Τι μένει, λοιπόν, σήμερα για τον «καλό» αντιαμερικανισμό, δηλαδή για την κριτική που και σωστή είναι και μπορεί να φέρει κι αποτελέσματα; Η σκοπιά μας είναι αυτή του συμμάχου και συνεργάτη που υποδεικνύει κοινά συμφέροντα αλλά και αναφέρεται σε ορισμένες ηθικές προσταγές προς την υπερδύναμη, προσταγές όμως που δεσμεύουν αμοιβαία όλους. Για παράδειγμα:

■ **Περιορισμοί στα οπλικά συστήματα.** Τα οπλικά συστήματα σήμερα, λόγω τεχνολογικής εξέλιξης, είναι ιδιαίτερα επικίνδυνα διότι

- μπορούν να επιφέρουν φοβερές καταστροφές,
- εκ του ασφαλούς στα χέρια ανθρώπων που δεν έχουν επίγνωση του τι κάνουν (όρα Βιετνάμ και Κόσσοβο).

Το ότι έχει βελτιωθεί η ακρίβεια στόχευσης δεν φτάνει. Η Αμερική πρέπει να πεισθεί να επεμβαίνει σπανιότερα και να περιορίζει τις «παράπλευρες απώλειες». Αυτό είναι τώρα ίσως ευκολότερο που η Αμερική επιτέλους γνώρισε τι σημαίνει να υφίσταται η ίδια τέτοιες απώλειες.

■ **Προστασία του περιβάλλοντος.** Η προστασία του περιβάλλοντος του πλανήτη είναι καθήκον όλων μας κι ιδιαίτερα αυτών που το μολύνουν περισσότερο. Έτσι, πρέπει να πεισθεί η Αμερική να συμβάλλει (όρα Κιότο), αλλά χωρίς τις υπερβολικές ρητορείες των τριτοκοσμικών και των ανατολικών, που ήταν και είναι οι χειρότεροι παραβάτες και με επίγνωση της ανάγκης σταδιακής και μεταβατικής προσέγγισης για να αποφευχθούν σοβαρές οικονομικές ζημιές.

■ **Βοήθεια στους φτωχούς.** Η βοήθεια προς ανάπτυξη των χωρών που μαστίζονται (και μαστίζονταν) από τη φτώχεια είναι καθήκον όλων, κι ιδιαίτερα των πλουσιότερων, όπως η Αμερική και η Ευρώπη. Αλλά οι τρόποι και οι μέθοδοι παραμένουν δύσκολοι και συζητήσιμοι. Σίγουρα, η απλή μετακίνηση πόρων καλύπτει μόνο άμεσες ανάγκες και δεν είναι λύση (όχι ψάρια αλλά ψάρεμα). Χρειάζονται επενδύσεις, τεχνογνωσία, καλή και τίμια διακυβέρνηση, δημογραφική υπευθυνότητα και υπομονή. Όμως το πώς, πού, πόσο, πότε και από ποιόν δεν επιδέχονται εύκολες απαντήσεις. Αυτό που είναι φανερό είναι ότι η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων μπορεί να συμβάλλει σ' αυτή την ανάπτυξη, ιδίως σ' ένα περιβάλλον παραδεκτού επιπέδου ανταγωνιστικότητας. Βλέπουμε άλλωστε ότι αυτό που επίμονα ζητάει ο τρίτος κόσμος είναι ευρύτερη πρόσβαση των προϊόντων του στις διεθνείς αγορές και την προσέλκυση επενδύσεων. Πολλοί πολέμιοι της «παγκοσμιοποίησης» στο θέμα αυτό όχι μόνο χτυπούν το κεφάλι τους σε λάθος τοίχο αλλά και προσφέρουν λάθος συνταγές. Συχνά, ο πραγματικός τους στόχος είναι η ελεύθερη, ιδιωτική οικονομία και αναζητούν διεξόδους σε κλειστά σύνορα, οικονομική ισοπέδωση και χειραγωγικούς κρατισμούς.

■ **Διεθνείς δικαιοδοσίες.** Η Αμερική θα πρέπει να καταλάβει ότι δεν γίνονται δεκτά τα δύο μέτρα και δύο σταθμά. Τα διεθνή δικαστήρια δεν είναι σωστό να περιορίζονται π.χ. στα εγκλήματα στη Γιουγκοσλαβία, και μάλιστα υπό συνθήκες μονομέρειας και προκατάληψης, όταν μάλιστα η Αμερική αρνείται να συμπράξει στο θεσμό του Διεθνούς Δικαστηρίου της Ρώμης. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Αμερική πρέπει να δεχθεί τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Ρώμης, ιδίως όταν υπάρχουν κάποιες ανησυχίες για την αμεροληψία του, αλλά ταυτόχρονα δεν επιτρέπεται να υποχρεώνει τους άλλους να δικάζονται υπό παρόμοιες και χειρότερες συνθήκες.

Ερώτημα τελευταίο

Είναι άραγε έλλογο να προσάπτουμε στην Αμερική όλες τις παρενέργειες (κι όχι μόνο τα οφέλη) της «μοντέρνας», βιομηχανικής και μεταβιομηχανικής, κοινωνίας της μαζικής παραγωγής και διανομής (ματεριαλισμός, ατομικισμός, αλλοτρίωση, ομοιογενοποίηση προς τα κάτω); Η απάντηση είναι ναι και όχι, αλλά σίγουρα η επιρροή της Αμερικής στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η ευρεία διάδοση της Αμερικανικής «κουλτούρας», έχουν παίξει ένα σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή. Στην εξάπλωση συμβάλλει και η «παγκοσμιοποίηση».

Το θέμα αυτό είναι τεράστιο και αμφιλεγόμενο και το μόνο που θα μπορούσα να προσθέσω εδώ είναι ότι τόσο το κράτος, όσο οι θεσμοί, οι οργανώσεις και οι πολίτες πρέπει να δημιουργήσουν εμβόλια και αντίδοτα για την προστασία και διατήρηση όχι μόνο της πνευματικής ποιότητας και των ηθικών αξιών αλλά και της πολιτιστικής ταυτότητας των λαών. Κι ο αγώνας αυτός είναι μακροχρόνιος και σκληρός και χρειάζεται να γίνει και στην Ευρώπη αλλά και μέσα στην ίδια την Αμερική.

Μαρία Μάνιου-Βακάλη

Συμπληρώνεται ένας χρόνος από το θάνατο της Μαρίας Μάνιου-Βακάλη, καθηγήτριας Πειραματικής Ψυχολογίας του Τομέα Γνωστικής-Πειραματικής Ψυχολογίας του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ.

Μέλος Δ.Ε.Π. για 40 ολόκληρα χρόνια (1961-2001), 40 χρόνια προσφοράς στο Τμήμα Ψυχολογίας και στη Φιλοσοφική Σχολή. Η Βακάλη, ακολουθώντας το χρέος του ακαδημαϊκού, είχε δημοσιεύσεις, φοιτητικά συγγράμματα, μονογραφίες, βιβλία, ανακοινώσεις σε συνέδρια.

Εργάστηκε με συνέπεια και υπευθυνότητα και πάντα προσπαθούσε να έχει τις καλύτερες δυνατές επαφές με τον υπόλοιπο επιστημονικό κόσμο στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Υπηρετώντας στη Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης κατέβαλε ιδιαίτερες προσπάθειες να ιδρυθεί το Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ., το ενέταξε στο πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών «Σωκράτης», του έφερε πιστώσεις και χρηματοδοτήσεις από το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, το Ωνάσειο Ίδρυμα, την Επιτροπή Ερευνών του Α.Π.Θ., το Υπουργείο Ανάπτυξης και το Υπουργείο Εργασίας και τα προγράμματα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. (διδακτικά, ερευνητικά και πρακτικής άσκησης).

Ακόμη και μετά το θάνατό της θα αποτελεί πρότυπο στους νεότερους ψυχολόγους για την εργατικότητα, την εντιμότητα και την αστείρευτη έγνοια για το μέλλον του Τμήματος και γενικότερα της ψυχολογίας στην Ελλάδα.

Αντίο λοιπόν, Μαρία Μάνιου-Βακάλη.

Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ.

Χαράλαμπος Σαχσαμάνογλου

Ο καθηγητής Χαράλαμπος Σαχσαμάνογλου έφυγε αιφνίδια από κοντά μας στις 19/09/2002, και άφησε πίσω του ένα δυσαναπλήρωτο κενό.

Γεννήθηκε στην Έδεσσα το 1941, τελείωσε το Φυσικό Τμήμα του Α.Π.Θ., καθώς και το μεταπτυχιακό του ίδιου τμήματος (ειδίκευση ραδιοηλεκτρολογίας). Από το 1963 μέχρι το 1968 και ενώ ήταν ακόμη φοιτητής εργάστηκε ως παρατηρητής στο μετεωρολογικό σταθμό του Ολύμπου.

Εργάστηκε για δύο χρόνια ως καθηγητής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και το 1972 διορίστηκε βοηθός στο Εργαστήριο Μετεωρολογίας και Κλιματολογίας του Α.Π.Θ.

Το 1977 αναγορεύτηκε διδάκτορας της Φυσικομαθηματικής Σχολής. Το 1997 εκλέχτηκε καθηγητής του Γεωλογικού Τμήματος, στον Τομέα Μετεωρολογίας – Κλιματολογίας αφού πέρασε όλες τις πανεπιστημιακές βαθμίδες. Δίδαξε όλα αυτά τα χρόνια μαθήματα της ειδικότητας του σε φοιτητές του Φυσικού, Μαθηματικού, και Γεωλογικού Τμήματος και μετά το 1995 στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) της Μετεωρολογίας και Κλιματολογίας, του οποίου υπήρξε διευθυντής. Υπήρξε άριστος δάσκαλος με σπάνια μεταδοτικότητα, βαθύτατος γνώστης και ακούρατος θεράπων της επιστήμης της Μετεωρολογίας.

Συνέγραψε μόνος ή με άλλους συνεργάτες περισσότερα από 10 διδακτικά βιβλία και σημειώσεις. Καθοδήγησε μεγάλο αριθμό διπλωματικών εργασιών φοιτητών του Φυσικού Τμήματος και διατριβών ειδίκευσης του Π.Μ.Σ. Υπήρξε μέλος επιτροπών εκπόνησης διδακτορικών διατριβών.

Συμμετείχε σε μεγάλο αριθμό ελληνικών και διεθνών επιστημονικών συνεδρίων με εξαιρετικά ενδιαφέρουσες ανακοινώσεις. Συνέγραψε και δημοσίευσε -μόνος ή με συνεργασία- σε διεθνή και ελληνικά έγκριτα περιοδικά περισσότερες από 60 επιστημονικές εργασίες, οι οποίες και θα αυξάνονταν αν το νήμα της ζωής του δεν κοβόταν τόσο απροσδόκητα.

Με το θάνατο του καθηγητή Χ. Σαχσαμάνογλου η επιστημονική κοινότητα έγινε φτωχότερη και οι φοιτητές έχασαν έναν πραγματικό δάσκαλο.

Ήταν παντρεμένος με την Ελένη και είχε δύο γιους, τον Γιάννη (μηχανολόγο μηχανικό) και τον Νίκο (γεωπόνο).

Το περιοδικό διευθύνεται
από συντακτική επιτροπή

Πρόεδρος:
καθηγήτρια Ολυμπία Γκίμπα-Τζιαμπίρη,
αντιπρύτανης ακαδημαϊκών υποθέσεων

Μέλη:
Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, καθηγήτρια
Τμήματος Φιλολογίας
Δ. Αραβαντινός, επίκουρος καθηγητής
Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών
Α. Μάνθος, καθηγητής Τμήματος Ιατρικής
Α. Παναγιωταρέα, επίκουρη καθηγήτρια
Τμήματος Δημοσιογραφίας & Μ.Μ.Ε.
Ν. Τσινίκας, καθηγητής Τμήματος
Αρχιτεκτόνων

Διεύθυνση σύνταξης:

Α. Παναγιωταρέα

Υπεύθυνος ύλης, επιμέλεια έκδοσης:

Δ. Αραβαντινός

Επιμέλεια ύλης:

Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη,
Α. Μάνθος,
Ν. Τσινίκας

Ρεπορτάζ:

Ι. Δανδέλια, απόφοιτος Τμήματος
Δημοσιογραφίας & Μ.Μ.Ε.
Κ. Παππάς, φοιτητής Τμήματος
Δημοσιογραφίας & Μ.Μ.Ε.

Συντονιστής:

Ν. Τσακίρης, Ε.Τ.Ε.Π.
Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών

Φωτογραφική επιμέλεια:

Γ. Θεοδουλίδης, φοιτητής
Τμήματος Αρχιτεκτόνων

Σχεδιασμός εντύπου-εξωφύλλου:

Σ. Κασσιανίδου, φοιτήτρια
Τμήματος Αρχιτεκτόνων

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-φιλμ:

thema,

Κερασούντος 68, τηλ.: 0310/421405

Εκτύπωση:

Β. Μπούρης,
Τραπεζούντος 67, τηλ.: 0310/414980

Διεύθυνση επικοινωνίας:

Γραφείο Τύπου Αριστοτελείου
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Κτίριο Κ. Καραθεοδωρή (πρ.Διοίκησης)
Πανεπιστημιούπολη Α.Π.Θ.
540 06 Θεσσαλονίκη
τηλ.: 0310/996778, φαξ: 0310/996730

Επιτρέπεται κάθε αναδημοσίευση, με υποχρέωση
αναφοράς του περιοδικού ως πηγής.

Κείμενα για δημοσίευση γίνονται δεκτά, εφόσον
είναι ενυπόγραφα και εγκρίνονται από τη
συντακτική επιτροπή.
Τα κείμενα δεν επιστρέφονται.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα της σύνταξης	1
Συλλογική προσπάθεια για ένα ανοιχτό και ανθρώπινο πανεπιστήμιο	2
Καινούργια χρονιά με ανανεωμένο πρόσωπο	4
«Ιάσων»: Γράμματα ελληνικά, παιδεία οικουμενική	8
Τα πολυτεχνεία των Βαλκανίων συναντήθηκαν στη Θεσσαλονίκη.....	10
Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΩΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ	11
Η επιστήμη που ορκίστηκε να σέβεται τη ζωή	12
Ιπποκράτης ο Κώος	16
Περί του δέοντος και φαίνεσθαι της ιατρικής.....	18
Μια εικόνα πολλές φορές λανθασμένη στην κοινή γνώμη	21
Ιατρική και... παραϊατρική	23
Ιατρικά λάθη ή ηλεκτρονικός «εκβιασμός»;.....	26
Διεθνές συνέδριο στη μνήμη του Παναγή Παναγιωτόπουλου	29
Οι δύο πρώτες εμφανίσεις της Ορχήστρας του Α.Π.Θ.	30
Η ημέρα των μουσείων και το πανεπιστήμιο	31
Η ετήσια συνάντηση ελληνικής γλωσσολογίας.....	32
Διεθνές συνέδριο για την τραγωδία και τον Αριστοτέλη	32
Κλαγγή πέλει ουρανόθι προ: οικ επί παγκοσμίαις ημέραις μόνον ζήσεται άνθρωπος	33
Ο «αντιαμερικανισμός» σε αναζήτηση μέτρου	36
Αυτοί που έφυγαν.....	40

